

WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (piąta izba)

z dnia 11 marca 2009 r. *

W sprawie T-354/05

Télévision française 1 SA (TF1), z siedzibą w Boulogne-Billancourt (Francja),
reprezentowana przez adwokatów J.P. Hordiesa oraz C. Smits,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, reprezentowanej przez C. Giolita, działającego
w charakterze pełnomocnika,

strona pozwana,

* Język postępowania: francuski.

popieranej przez:

Republikę Francuską, reprezentowaną przez G. de Bergues'a oraz A.L. Vendrolini, działających w charakterze pełnomocników,

oraz przez

France Télévisions SA, z siedzibą w Paryżu (Francja), reprezentowaną przez adwokatów J.P. Gunthera oraz D. Tayara,

interwenienci,

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C (2005) 1166 wersja ostateczna z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie pomocy przyznanej na rzecz France Télévisions [pomoc E 10/2005 (ex C 60/1999) — Francja, Opłaty licencyjne za prawa do transmisji radiodifuzyjnej],

SAŁD PIERWSZEJ INSTANCJI
WSPÓLNOT EUROPEJSKICH (piąta izba),

w składzie: M. Vilaras (sprawozdawca), prezes, M. Prek i V. M. Ciucă, sędziowie,
sekretarz: C. Kristensen, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 października 2008 r.,

wydać następujący

Wyrok

Ramy prawne

¹ Artykuł 86 ust. 2 WE stanowi:

„Przedsiębiorstwa zobowiązane do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym lub mające charakter monopolu skarbowego podlegają normom niniejszego traktatu, zwłaszcza regułom konkurencji, w granicach, w jakich ich stosowanie nie stanowi prawnej lub faktycznej przeszkody w wykonywaniu poszczególnych zadań im powierzonych. Rozwój handlu nie może być naruszony w sposób pozostający w sprzeczności z interesem Wspólnoty”.

² Artykuł 87 ust. 1 WE stanowi:

„Z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w niniejszym traktacie, wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiejkolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna ze wspólnym rynkiem w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi”.

3 Artykuł 88 WE stanowi:

„1. Komisja we współpracy z państwami członkowskimi stale bada systemy pomocy istniejące w tych państwach. Proponuje im ona stosowne środki konieczne ze względu na stopniowy rozwój lub funkcjonowanie wspólnego rynku.

2. Jeśli Komisja stwierdzi, po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag, że pomoc przyznana przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych nie jest zgodna ze wspólnym rynkiem w rozumieniu artykułu 87 lub że pomoc ta jest nadużywana, decyduje o zniesieniu lub zmianie tej pomocy przez dane państwo w terminie, który ona określa.

[...]

3. Komisja jest informowana, w czasie odpowiednim do przedstawienia swych uwag, o wszelkich planach przyznania lub zmiany pomocy. Jeśli uznaje [ona], że plan nie jest zgodny ze wspólnym rynkiem w rozumieniu artykułu 87, wszczyna bezzwłocznie procedurę przewidzianą w ustępie 2. Dane państwo członkowskie nie może wprowadzać w życie projektowanych środków, dopóki procedura ta nie doprowadzi do wydania decyzji końcowej”.

4 Artykuł 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. [88 WE] (Dz.U. L 83, s. 1) stanowi:

„Do celów niniejszego rozporządzenia:

[...]

b) »istniejąca pomoc« oznacza:

- i) [...] każdą pomoc, jaka istniała przed wejściem w życie traktatu w odpowiednich państwach członkowskich, to znaczy programy pomocowe i pomoc indywidualną, jakie zostały wprowadzone w życie przed i nadal stosowane po wejściu w życie traktatu [...]

5 Artykuł 17 rozporządzenia nr 659/1999 stanowi:

„1. Komisja otrzymuje od zainteresowanego państwa członkowskiego wszelkie konieczne informacje do przeprowadzenia przeglądu, we współpracy z państwem członkowskim, istniejących programów pomocowych na podstawie art. 93 [88] ust. 1 traktatu [WE].

2. W przypadku gdy Komisja uważa, że istniejący program pomocowy nie jest lub przestaje być zgodny ze wspólnym rynkiem, informuje zainteresowane państwo członkowskie o opinii wstępnej i umożliwia zainteresowanemu państwu członkowskiemu przedstawienie uwag w terminie jednego miesiąca. W należycie uzasadnionych przypadkach Komisja może ten termin przedłużyć”.

6 Artykuł 18 rozporządzenia nr 659/1999 stanowi:

„W przypadku gdy w świetle informacji przedłożonych przez państwo członkowskie na podstawie art. 17 Komisja stwierdza, że istniejący program pomocowy nie jest lub przestaje być zgodny ze wspólnym rynkiem, Komisja wydaje skierowane do zainteresowanego państwa członkowskiego zalecenie zawierające propozycję właściwych [stosownych] środków. Zalecenie może w szczególności zawierać propozycję:

a) rzeczowej zmiany programu pomocowego

lub

b) wprowadzenia wymogów proceduralnych;

lub

c) wycofania programu pomocowego”.

7 Artykuł 19 rozporządzenia nr 659/1999 stanowi:

„1. W przypadku gdy zainteresowane państwo członkowskie podejmuje proponowane środki i informuje o tym Komisję, Komisja stwierdza to ustalenie [przyjmuje to zawiadomienie do wiadomości] i informuje o tym państwo członkowskie. Państwo członkowskie staje się związane zgodą na wprowadzenie w życie właściwych [stosownych] środków.

2. W przypadku gdy zainteresowane państwo członkowskie nie przyjmuje proponowanych środków, a Komisja, po uwzględnieniu argumentów zainteresowanego

państwa członkowskiego, nadal uważa, że środki te są konieczne, wszczyna postępowanie na podstawie art. 4 ust. 4. Artykuły 6, 7 i 9 stosuje się *mutatis mutandis*”.

- 8 Artykuł 26 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 stanowi:

„Komisja opublikuje w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* skrócone zawiadomienie o decyzjach, jakie podejmuje na podstawie [...] art. 18 wraz [w związku] z art. 19 ust. 1. Skrócone zawiadomienie zawiera oświadczenie, że kopia decyzji jest dostępna w oryginalnej [autentycznej] wersji lub wersjach językowych”.

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

- 9 Pismem z dnia 10 marca 1993 r. skarżąca, *Télévision française 1 SA*, właściciel prywatnego komercyjnego kanału telewizyjnego TF1, wniosła do Komisji skargę dotyczącą trybu finansowania i działalności France 2 i France 3, dwóch publicznych kanałów telewizji francuskiej. Skarga ta, uzupełniona pismem z dnia 10 marca 1997 r., wskazywała na naruszenia art. 81 WE, art. 86 ust. 1 WE i art. 87 WE. Skarżąca twierdziła w tej skardze, że pośród innych środków, przekazywanie opłat za abonament radiowo-telewizyjny przez Republikę Francuską na rzecz France 2 i France 3 stanowiło pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.
- 10 Decyzją z dnia 27 września 1999 r., opublikowaną w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* z dnia 27 listopada 1999 r. (Dz.U. C 340, s. 57), Komisja wszczęła formalne postępowanie wyjaśniające, o którym mowa w art. 88 ust. 2 WE, w sprawie subwencji inwestycyjnych otrzymanych przez France 2 i France 3 oraz dotacji kapitałowych uzyskanych przez France 2 w latach 1988–1994. Postępowanie to nie dotyczyło opłaty

abonamentowej, jako że wstępnie uznana została ona za istniejącą pomoc, która powinna być przedmiotem odrębnego postępowania na podstawie art. 17 i nast. rozporządzenia nr 659/1999.

- 11 W 2000 r. France 2 i France 3 zostały wniesione przez Republikę Francuską do publicznej spółki holdingowej France Télévisions SA, utworzonej francuską ustawą nr 2000–719 z dnia 1 sierpnia 2000 r., zmieniającą ustawę nr 86–1067 z dnia 30 września 1986 r. dotyczącą swobody komunikacji (JORF nr 177 z dnia 2 sierpnia 2000 r., s. 11903), której zadaniem była koordynacja działalności publicznych kanałów telewizji francuskiej.
- 12 Decyzją 2004/838/WE z dnia 10 grudnia 2003 r. w sprawie pomocy państwa udzielonej przez Francję stacjom telewizyjnym France 2 i France 3 (Dz.U. 2004, L 361, s. 21, zwaną dalej „decyzją z dnia 10 grudnia 2003 r.”) Komisja uznała, że subwencje inwestycyjne otrzymane przez France 2 i France 3 oraz dotacje kapitałowe na rzecz France 2 w latach 1988–1994 stanowiły zgodnie z art. 86 ust. 2 WE pomoc państwa zgodną ze wspólnym rynkiem. Skarżąca zaskarżyła decyzję z dnia 10 grudnia 2003 r. skargą o stwierdzenie nieważności, która została zarejestrowana w sekretariacie Sądu pod sygnaturą T-144/04 i która została odrzucona postanowieniem Sądu z dnia 19 maja 2008 r. w sprawie T-144/04 TF1 przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-761.
- 13 Pismem z dnia 10 grudnia 2003 r. skierowanym do Republiki Francuskiej na podstawie art. 17 rozporządzenia nr 659/1999 (zwanym dalej „pismem z dnia 10 grudnia 2003 r.”) Komisja przedstawiła ponadto Republice Francuskiej, w ramach stałego badania istniejącej pomocy, swoją analizę francuskiego systemu opłat za abonament radiowo-telewizyjny.
- 14 Pismami z dnia 20 lutego i 23 lipca 2004 r. władze francuskie udzieliły odpowiedzi na pismo z dnia 10 grudnia 2003 r. Odbyły one spotkanie z przedstawicielami Komisji w dniu 21 października 2004 r. W pismach z dnia 18 listopada 2004 r. oraz z dnia 4 stycznia, 28 lutego i 15 kwietnia 2005 r. sformułowały zobowiązania w odpowiedzi na analizę Komisji zawartą w piśmie z dnia 10 grudnia 2003 r.

- 15 Decyzją C (2005) 1166 wersja ostateczna z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie pomocy przyznanej na rzecz France Télévisions [pomoc E 10/2005 (ex C 60/1999) — Francja, Opłaty licencyjne za prawa do transmisji radiodifuzyjnej] (zwaną dalej „zaskarżoną decyzją”), doręczoną Republice Francuskiej w dniu 21 kwietnia 2005 r., Komisja poinformowała to państwo członkowskie, że na podstawie zobowiązań podjętych przez władze francuskie w ramach postępowania w sprawie stałego badania systemu opłaty abonamentowej na rzecz France Télévisions, uznała ona ten system za zgodny ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 86 ust. 2 WE i postanowiła w związku z tym zakończyć postępowanie w przedmiocie tego systemu istniejącej pomocy (ust. 1 i 72 zaskarżonej decyzji).
- 16 W dniu 29 czerwca 2005 r. Komisja przekazała skarżącej faksem zaskarżoną decyzję.
- 17 W dniu 30 września 2005 r. w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* zostało opublikowane streszczenie zaskarżonej decyzji (Dz.U. C 240, s. 20) zawierające odesłanie do strony internetowej Komisji umożliwiające dostęp do pełnego tekstu tej decyzji.

Przebieg postępowania i żądania stron

- 18 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 9 września 2005 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.
- 19 Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu w dniach 5 i 25 stycznia 2006 r. Republika Francuska i France Télévisions wniosły o dopuszczenie ich do udziału w postępowaniu w charakterze interwenientów popierających żądania Komisji. Wnioski te zostały uwzględnione postanowieniem prezesa piątej izby Sądu z dnia 14 marca 2006 r.

- 20 W odpowiedzi na wezwanie Sądu z dnia 25 stycznia 2006 r. do przedstawienia dokumentów, Komisja pismem z dnia 21 lutego 2006 r. przedłożyła decyzję z dnia 10 grudnia 2003 r., lecz odpowiedziała, że nie może przedstawić korespondencji prowadzonej z Republiką Francuską w ramach stałego badania opłaty abonamentowej. Pismami z dnia 2 czerwca 2006 r. Sąd poinformował strony, że przedłożenie tych dokumentów może zostać nakazane, w przypadku gdy uzna on to za konieczne.
- 21 W odpowiedzi na pytanie Sądu z dnia 23 maja 2008 r. Komisja pismem z dnia 29 maja 2008 r. poinformowała Sąd o działaniach podjętych przez Republikę Francuską w wykonaniu zaskarżonej decyzji.
- 22 Pismem z dnia 9 października 2008 r. skierowanym do sekretariatu Sądu i włączonym do akt sprawy skarżąca wskazała, że przedstawi podczas rozprawy nowe okoliczności prawne, a mianowicie wyrok Sądu z dnia 26 czerwca 2008 r. w sprawie T-442/03 SIC przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1161 oraz decyzję Komisji C (2008) 3506 wersja ostateczna z dnia 16 lipca 2008 r. w sprawie pomocy przyznanej na rzecz France Télévisions (pomoc N 279/2008 — Francja, Dotacja kapitałowa na rzecz France Télévisions).
- 23 Skarżąca wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie dopuszczalności skargi;

— stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji;

- obciążenie Komisji kosztami postępowania oraz orzeczenie w tym zakresie, zgodnie z właściwymi przepisami, w odniesieniu do interwenientów.

24 Komisja popierana przez Republikę Francuską i France Télévisions wnosi do Sądu o:

- odrzucenie skargi jako niedopuszczalnej;
- ewentualnie, oddalenie skargi jako oczywiście bezzasadnej;
- obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

W przedmiocie dopuszczalności

W przedmiocie dochowania terminu do wniesienia skargi

Argumenty stron

- 25 Komisja popierana przez France Télévisions podnosi kwestię dopuszczalności skargi, mając na względzie datę jej wniesienia.
- 26 Jej zdaniem zaskarżona decyzja została skierowana do skarżącej w dniu 20 czerwca 2005 r. listem poleconym za potwierdzeniem odbioru otrzymanym przez skarżącą w dniu 23 czerwca 2005 r. Skarżąca знаła zatem decyzję w pełni w tym dniu, a w każdym wypadku najpóźniej w dniu 29 czerwca 2005 r., czyli dniu, w którym zwróciła się do Komisji o wysłanie faksem zaskarżonej decyzji z tego względu, że list polecony z dnia 20 czerwca 2005 r. miał zaginąć.
- 27 Zatem jej zdaniem skarga została wniesiona po terminie.
- 28 Komisja oświadcza, że nie pomija orzecznictwa, na podstawie którego — w przypadku aktów, które zgodnie z utrwaloną praktyką, a tym bardziej w wykonaniu przewidzianego prawem obowiązku, są publikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* — termin do wniesienia skargi rozpoczyna bieg od daty publikacji, lecz stwierdza, iż zaskarżona decyzja nie odpowiada w dokładny sposób aktom wskazanym w art. 26 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999. W zaskarżonej decyzji znajduje się bowiem jednocześnie zalecenie zawierające propozycję stosownych środków, o którym mowa w art. 18 tego rozporządzenia, oraz zgoda państwa członkowskiego, o której mowa w art. 19 ust. 1 tego rozporządzenia. Komisja ma wątpliwości, czy zatem zaskarżona

decyzja powinna była zostać opublikowana zgodnie z art. 26 ust. 1 tego rozporządzenia, i poddaje tę kwestię pod rozagę Sądu.

- 29 Komisja zadaje sobie jednak pytanie co do adekwatności tego orzecznictwa w przypadku, gdy akt został doręczony skarżącej. Stosowanie tego orzecznictwa w niniejszej sprawie oznaczałoby pozbawienie przekazania przewidzianego w art. 20 rozporządzenia nr 659/1999 wszelkiego znaczenia oraz nieuzasadnione wydłużenie terminu do wniesienia skargi dla głównych zainteresowanych, w niniejszym przypadku konkurentów przedsiębiorstw będących beneficjentami pomocy.
- 30 Skarżąca twierdzi, że zaskarżona decyzja została jej przekazana w całości nie w dniu 23 czerwca 2005 r., lecz dopiero w dniu 29 czerwca 2005 r. Wniesienie skargi nastąpiło w dniu 9 września 2005 r., a zatem skarga jest dopuszczalna. Ponadto gdyby termin biegł dopiero od chwili publikacji zaskarżonej decyzji, skarga byłaby tym bardziej dopuszczalna.

Ocena Sądu

- 31 Należy od razu stwierdzić, że zaskarżona decyzja, której dane państwo członkowskie, w tym wypadku Republika Francuska, jest jedynym adresatem (zob. podobnie postanowienie Sądu z dnia 13 maja 2008 r. w sprawie T-327/04 SNIV przeciwko Komisji, niepublikowane w Zbiorze, pkt 33), nie została skarżącej formalnie doręczona, lecz jedynie została jej przekazana.
- 32 Zgodnie z art. 230 akapit piąty WE skarga o stwierdzenie nieważności powinna być wniesiona w terminie dwóch miesięcy, stosownie do przypadku, od daty publikacji aktu, jego notyfikowania skarżącemu lub, w razie ich braku, od daty powzięcia przez niego wiadomości o tym akcie.

33 Z samej treści tego postanowienia wynika, że kryterium daty powzięcia wiadomości o akcie jako początku biegu terminu do wniesienia skargi ma jedynie subsydiarny charakter w stosunku do kryterium publikacji lub doręczenia aktu (postanowienie Sądu z dnia 21 listopada 2005 r. w sprawie T-426/04 Tramarin przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4765, pkt 48; postanowienia: ww. w pkt 31 w sprawie SNIV przeciwko Komisji, pkt 21; ww. w pkt 12 w sprawie TF1 przeciwko Komisji, pkt 19).

34 Ponadto w odniesieniu do aktów, które zgodnie z utrwaloną praktyką danej instytucji stanowią przedmiot publikacji w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*, mimo że publikacja ta nie jest warunkiem ich stosowania, Trybunał i Sąd przyznały, że kryterium daty powzięcia wiadomości nie ma zastosowania oraz że to data publikacji powoduje rozpoczęcie biegu terminu do wniesienia skargi. W takich okolicznościach zainteresowana osoba trzecia może bowiem słusznie oczekiwać, że dany akt zostanie opublikowany (postanowienia: ww. w pkt 33 w sprawie Tramarin przeciwko Komisji, pkt 49; ww. w pkt 31 w sprawie SNIV przeciwko Komisji, pkt 22; ww. w pkt 12 w sprawie TF1 przeciwko Komisji, pkt 20). Rozwiązanie to, które służy pewności prawa i które znajduje zastosowanie do wszystkich zainteresowanych osób trzecich, ma znaczenie w szczególności wtedy, gdy — jak w niniejszej sprawie — zainteresowana osoba trzecia, która wniosła skargę, powzięła wiadomość o akcie przed jego publikacją.

35 Wreszcie przyznanie przez Komisję osobom trzecim pełnego dostępu do tekstu decyzji umieszczonej na jej stronie internetowej wraz z publikacją w *Dzienniku Urzędowym* skróconego zawiadomienia pozwalającego zainteresowanym na zidentyfikowanie danej decyzji i informującego ich o wspomnianej możliwości dostępu do niej przez internet należy uznać za publikację w rozumieniu art. 230 akapit piąty WE (wyrok Sądu z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawie T-17/02 Olsen przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2031, pkt 80; postanowienie Sądu z dnia 19 września 2005 r. w sprawie T-321/04 Air Bourbon przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3469, pkt 34; ww. w pkt 33 postanowienie w sprawie Tramarin przeciwko Komisji, pkt 53).

36 Artykuł 26 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 stanowi, że Komisja opublikuje w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* skrócone zawiadomienie „o decyzjach, jakie podejmuje na podstawie [...] art. 18 wraz [w związku] z art. 19 ust. 1”.

- 37 Celem określenia, czy zaskarżona decyzja, która nie opiera się na żadnej wyraźnej podstawie prawnej, odpowiada temu, do czego art. 26 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 odnosi się w zwrocie wskazanym w poprzednim punkcie, należy, po pierwsze, wrócić do etapów postępowania prowadzonego przez Komisję w niniejszej sprawie oraz, po drugie, uściślić znaczenie tego zwrotu.
- 38 Po pierwsze, z ust. 64 zaskarżonej decyzji wynika, że pismem z dnia 10 grudnia 2003 r., uznanym przez Komisję za „pismo w rozumieniu art. 17” (ust. 15 zaskarżonej decyzji), instytucja ta nie ograniczyła się do poinformowania Republiki Francuskiej o wstępnej opinii, zgodnie z którą system opłaty abonamentowej nie był lub przestał być zgodny ze wspólnym rynkiem, oraz do wezwania tego państwa członkowskiego do przedstawienia uwag.
- 39 W piśmie tym Komisja stwierdziła, „że *prima facie* celem zapewnienia zgodności francuskiego systemu opłaty abonamentowej ze wspólnotowymi regułami znajdującymi zastosowanie do pomocy państwa, do obecnego systemu należy wprowadzić zmiany” (ust. 64 zaskarżonej decyzji). Komisja „oceni[ła], że władze francuskie powinny przyjąć niezbędne środki celem zapewnienia poszanowania [określonych] zasad” dotyczących zasadniczo proporcjonalności państwowej rekompensaty w stosunku do kosztów usługi publicznej (ust. 64 *tiret* pierwsze zaskarżonej decyzji) oraz wykonywania przez nadawców radiofonii i telewizji publicznej działalności komercyjnej na zasadach rynkowych (ust. 64 *tiret* drugie i trzecie zaskarżonej decyzji).
- 40 Czyniąc to, Komisja poczynwszy od pisma z dnia 10 grudnia 2003 r. postanowiła skierować do zainteresowanego państwa członkowskiego „zalecenie zawierające propozycję [stosownych] środków”, co jednak co do zasady następuje tylko w fazie postępowania przewidzianej w art. 18 rozporządzenia nr 659/1999, to znaczy „w świetle informacji przedłożonych przez państwo członkowskie”.
- 41 W zaskarżonej decyzji Komisja, przypominawszy treść tego zalecenia (ust. 64 zaskarżonej decyzji) i zbadawszy zobowiązania podjęte przez Republikę Francuską w odpowiedzi na nie (ust. 65 i nast. zaskarżonej decyzji), „uzna[ła], że zobowiązania

władz francuskich dotyczące zasady braku nadmiernych rekompensat [były] zadowalające” (ust. 68 zaskarżonej decyzji) oraz że „działalność komercyjna publicznych kanałów telewizyjnych odpowiada[ła] zadowalająco zaleceniom, które wcześniej sformułowała” (ust. 70 zaskarżonej decyzji). Przyjęła ona również do wiadomości zobowiązania władz francuskich do dokonania „w ciągu dwóch lat od daty niniejszego pisma” zmian przepisów ustawowych i wykonawczych niezbędnych do wykonania tych zobowiązań oraz do dostarczenia jej w tym samym terminie sprawozdania w tym przedmiocie (ust. 71 zaskarżonej decyzji).

42 Na podstawie tych zobowiązań władz francuskich oraz ustalenia, że spełniają one jej zalecenie, Komisja postanowiła zamknąć omawiane postępowanie (ust. 1 i 72 zaskarżonej decyzji), przypominając, iż zaskarżona decyzja w niczym nie umniejsza przysługującego jej prawa do prowadzenia stałego badania istniejących systemów pomocy, przewidzianego w art. 88 ust. 1 WE (ust. 73 akapit pierwszy zaskarżonej decyzji).

43 Z powyższego opisu wynika, że w niniejszej sprawie Komisja już w fazie postępowania przewidzianej w art. 17 ust. 2 rozporządzenia nr 659/1999 postanowiła skierować do Republiki Francuskiej „zalecenie zawierające propozycję [stosownych] środków”, przewidziane w art. 18 tego rozporządzenia. Następnie, po otrzymaniu zobowiązań Republiki Francuskiej, Komisja zbadała je, uznała, że odpowiadają temu zaleceniu, i w konsekwencji je zaakceptowała. Akceptacja ta opiera się na wstępnym badaniu zobowiązań i tym samym wykracza poza samo przyjęcie ich do wiadomości, lecz można ją uznać — przynajmniej przy wstępnej analizie oraz celem jej dopasowania w największym możliwym stopniu do faz postępowania przewidzianych literalnie w rozporządzeniu nr 659/1999 — za akt „przyjęcia ich do wiadomości” w rozumieniu art. 19 ust. 1 tego rozporządzenia.

44 Po drugie, należy określić, jakie znaczenie ma zwrot „decyzj[a] pod[jęta] na podstawie [...] art. 18 wraz [w związku] z art. 19 ust. 1” widniejący w art. 26 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999.

- 45 Zwrot ten oznacza, że obowiązek publikacji widniejący w tym przepisie nie dotyczy z góry i wyłącznie „decyzj[i] pod[l]ętej] na podstawie [...] art. 18” rozporządzenia nr 659/1999 o skierowaniu do państwa członkowskiego zalecenia zawierającego propozycję stosownych środków, lecz że ów obowiązek publikacji powstaje dopiero w przypadku, gdy zalecenie Komisji zostaje zaakceptowane przez państwo członkowskie, co odpowiada przypadkowi wskazanemu w art. 19 ust. 1 tego rozporządzenia.
- 46 A zatem art. 26 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 zobowiązuje ostatecznie Komisję — jeśli oraz wtedy gdy jej zalecenie zawierające propozycję stosownych środków zostanie zaakceptowane przez państwo członkowskie — do dokonania publikacji treści tego zalecenia, które instytucja ta postanowiła skierować do tego państwa członkowskiego, w związku z tym, że zalecenie to zostało zaakceptowane przez państwo członkowskie. W ten sposób osoby trzecie zostają poinformowane nie o pośrednim etapie postępowania w sprawie badania, lecz o jego wyniku końcowym.
- 47 W niniejszej sprawie zaskarżona decyzja, mimo że została wydana w następstwie postępowania, w którym zalecenie przewidziane w art. 18 rozporządzenia nr 659/1999 zostało przedstawione już na etapie pisma wysłanego na podstawie art. 17 (zob. pkt 38–40 powyżej), odpowiada w rzeczywistości zawartemu w art. 26 ust. 1 tego rozporządzenia zwrotowi „decyzj[a] pod[l]ęta] na podstawie [...] art. 18 wraz [w związku] z art. 19 ust. 1”.
- 48 Jako że zaskarżona decyzja odpowiada jednemu z aktów wskazanych w art. 26 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 i podlega zatem publikacji, zgodnie z art. 102 § 1 regulaminu Sądu termin do wniesienia skargi rozpoczyna bieg „począwszy od upływu czternastego dnia następującego po dniu opublikowania tego aktu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*”, to znaczy od dnia 14 października 2005 r. o północy. W konsekwencji oraz zgodnie z art. 230 akapit piąty WE w związku z art. 101 i art. 102 § 2 regulaminu Sądu, termin do wniesienia skargi upłynął we wtorek dnia 27 grudnia 2005 r. o północy.

49 Ponieważ niniejsza skarga została wniesiona w dniu 9 września 2005 r., jest ona dopuszczalna.

W przedmiocie charakteru zaskarżonej decyzji

Argumenty stron

50 Komisja popierana przez interwenientów podnosi, że ponieważ zaskarżona decyzja zawiera zalecenie zaakceptowane przez władze francuskie, nie wywołuje wiążących skutków, a zatem nie jest aktem zaskarżalnym.

51 Jest to bowiem pismo skierowane do Republiki Francuskiej w fazie stałego badania istniejącej pomocy. Zgodnie zaś z samym art. 88 ust. 1 WE stosowne środki stanowią jedynie propozycje. Wyłącznie w przypadku, gdyby państwo członkowskie postanowiło nie przyjąć tych propozycji, Komisja powinna — gdyby uznała to za wskazane — wydać decyzję na podstawie art. 88 ust. 2 WE celem zażądania zmiany danego systemu pomocy, i to dopiero ta decyzja miałaby charakter wiążący. Komisji nie przysługują bowiem żadne środki ograniczające względem państwa członkowskiego w ramach wstępnego badania pomocy państwa. Komisja powołuje się na poparcie swego stanowiska na wyrok Sądu z dnia 22 października 1996 r. w sprawie T-330/94 Salt Union przeciwko Komisji, Rec. s. II-1475, pkt 35 oraz ww. w pkt 33 postanowienie w sprawie Tramarin przeciwko Komisji.

52 Tak zwane postępowanie w sprawie „[stosownych] środków” podobne jest zatem do czynności quasi-kontraktowych. W przypadku zaakceptowania przez państwo członkowskie propozycji Komisji dotyczących podjęcia stosownych środków, jest ono zobowiązane do ich wykonania. W przypadku odmowy Komisja wszczyną formalne postępowanie wyjaśniające.

- 53 Jednak na tym etapie postępowania w sprawie stosownych środków, które zresztą nie ma skutku zawieszającego, Republika Francuska może nadal udzielać pomocy na podstawie istniejącego systemu w okresie dwóch lat począwszy od doręczenia zaskarżonej decyzji. Jedyne ograniczenia polegają na groźbie wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego w przypadku nieprzestrzegania zobowiązań oraz na tym, że po upływie dwóch lat, w przypadku nieprzestrzegania zobowiązań, sporna pomoc nie będzie już stanowiła istniejącej pomocy, lecz pomoc nową. Jedyne decyzja o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego może ewentualnie mieć charakter wiążący.
- 54 Ponadto jedynym obowiązkiem ciążącym na państwie członkowskim jest przestrzeganie jego własnych zobowiązań, i obowiązek ten wynika z jednostronnej akceptacji przez nie propozycji Komisji, a nie z zaskarżonej decyzji, która ogranicza się do przyjęcia do wiadomości tych zobowiązań.
- 55 Co więcej, Komisja nie ma możliwości, aby jedynie w oparciu o nieprzestrzeganie zobowiązań wszcząć postępowanie w przedmiocie naruszenia na podstawie art. 88 ust. 2 WE lub art. 226 WE.
- 56 Argumentacja skarżącej dotycząca zachęcania państw członkowskich do uchylania się od lojalnej współpracy z Komisją jest jej zdaniem zwodnicza. Prawdą jest, iż państwo członkowskie może postanowić nie współpracować oraz odrzucić wszelkie propozycje podjęcia stosownych środków, jednak oznaczałoby to natychmiastowe wszczęcie formalnego postępowania wyjaśniającego, po którym nastąpiłaby jednostronna decyzja Komisji nakazująca natychmiastową zmianę systemu pomocy. Współpraca w niniejszej sprawie pozwoliła uniknąć wszczęcia formalnego postępowania wyjaśniającego, dając jednocześnie państwu członkowskiemu czas na wykonanie jego zobowiązań w ustalonym tempie, lecz nie w terminie późniejszym. System zachęca zatem do współpracy między Komisją a państwami członkowskimi, nie skłaniając bynajmniej tych ostatnich do zachowania nielojalnego.
- 57 Jeśli chodzi o argument dotyczący braku kontroli sądowej działań Komisji w przypadku braku decyzji o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego po upływie wyznaczonego państwu członkowskiemu terminu, to jest on nieprawdziwy. Niedochowanie zobowiązań przez Republikę Francuską rodziłoby prawo skarżącej do

zwrócenia się do sądu krajowego o zawieszenie udzielania nowej pomocy, którą w ten sposób stałaby się opłata abonamentowa. Ponadto skarżąca mogłaby skierować wezwanie do działania, a następnie skargę na bezczynność przeciwko Komisji, jeśli nie wszczęłaby ona natychmiast formalnego postępowania wyjaśniającego. Wreszcie formalne postępowanie zakończyłoby się ostateczną decyzją Komisji, którą skarżąca mogłaby zaskarżyć.

58 Na koniec, Komisja nie popełniła w treści ust. 73 zaskarżonej decyzji błędu co do charakteru tejże decyzji, który zależy od istoty tego dokumentu.

59 Skarżąca nie zgadza się ze stanowiskiem Komisji.

Ocena Sądu

60 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem jedynie akty wywołujące wiążące skutki prawne zdolne wpływać na interesy skarżącej, zmieniając w istotny sposób jej sytuację prawną, mogą być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej na podstawie art. 230 akapit czwarty WE (wyrok Trybunału z dnia 11 listopada 1981 r. w sprawie 60/81 IBM przeciwko Komisji, Rec. s. 2639, pkt 9; wyroki Sądu: z dnia 4 marca 1999 r. w sprawie T-87/96 Assicurazioni Generali i Unicredito przeciwko Komisji, Rec. s. II-203, pkt 37; z dnia 22 marca 2000 r. w sprawach połączonych T-125/97 i T-127/97 Coca-Cola przeciwko Komisji, Rec. s. II-1733, pkt 77; z dnia 18 września 2001 r. w sprawie T-112/99 M6 i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-2459, pkt 35; postanowienie Sądu z dnia 5 listopada 2003 r. w sprawie T-130/02 Kronoply przeciwko Komisji, Rec. s. II-4857, pkt 43).

- 61 Aby określić, czy dany akt lub decyzja wywołuje takie skutki, należy skupić się na samej ich istocie (ww. w pkt 60 wyrok w sprawie IBM przeciwko Komisji, pkt 9; postanowienie Trybunału z dnia 13 czerwca 1991 r. w sprawie C-50/90 Sunzest przeciwko Komisji, Rec. s. I-2917, pkt 12; ww. w pkt 60 wyrok w sprawie Coca-Cola przeciwko Komisji, pkt 78; ww. w pkt 60 postanowienie w sprawie Kronoply przeciwko Komisji, pkt 44).
- 62 W dziedzinie pomocy państwa zasady postępowania, które ustanowił traktat, są różne w zależności od tego, czy dane środki stanowią istniejącą pomoc, czy też nową. Podczas gdy te pierwsze podlegają art. 88 ust. 1 i 2 WE, te ostatnie są regulowane przez art. 88 ust. 2 i 3 (wyrok Trybunału z dnia 30 czerwca 1992 r. w sprawie C-47/91 Włochy przeciwko Komisji, Rec. s. I-4145, pkt 22).
- 63 Jeśli chodzi o istniejącą pomoc, art. 88 ust. 1 WE przyznaje Komisji kompetencję do jej stałego badania wraz z państwami członkowskimi. W ramach tego badania Komisja proponuje im stosowne środki dyktowane stopniowym rozwojem lub funkcjonowaniem wspólnego rynku. Artykuł 88 ust. 2 stanowi ponadto, że jeśli Komisja stwierdzi, po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag, że pomoc nie jest zgodna ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 87 lub że pomoc ta jest nadużywana, decyduje o zniesieniu lub zmianie tej pomocy przez dane państwo członkowskie w terminie, który określa (ww. w pkt 62 wyrok w sprawie Włochy przeciwko Komisji, pkt 23; wyrok Trybunału z dnia 9 sierpnia 1994 r. w sprawie C-44/93 Namur-Les assurances du crédit, Rec. s. I-3829, pkt 11).
- 64 Zgodnie z art. 17 ust. 2 rozporządzenia nr 659/1999, w przypadku gdy Komisja uważa, że istniejący program pomocowy nie jest lub przestaje być zgodny ze wspólnym rynkiem, informuje zainteresowane państwo członkowskie o tej wstępnej opinii i umożliwia mu przedstawienie uwag w terminie jednego miesiąca.
- 65 Zgodnie z art. 18 rozporządzenia nr 659/1999, w przypadku gdy w świetle informacji przedłożonych przez państwo członkowskie na podstawie ww. art. 17 Komisja stwierdza, że istniejący program pomocowy nie jest lub przestaje być zgodny ze wspólnym rynkiem, wydaje skierowane do zainteresowanego państwa członkowskiego

zalecenie zawierające propozycję stosownych środków. Bezsprzecznie zalecenie to, stanowiące tylko propozycję, jeśli je traktować odrębnie, nie jest zaskarżalne (zob. podobnie ww. w pkt 51 wyrok w sprawie *Salt Union* przeciwko Komisji, pkt 35 zdanie pierwsze).

⁶⁶ Zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 659/1999, w przypadku gdy zainteresowane państwo członkowskie nie akceptuje proponowanych środków, a Komisja, po dokonaniu analizy argumentów zainteresowanego państwa członkowskiego, nadal uważa, że środki te są konieczne, wszczyna postępowanie na podstawie art. 4 ust. 4 tego rozporządzenia.

⁶⁷ Zgodnie z art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999, w przypadku gdy zainteresowane państwo członkowskie akceptuje proponowane środki i informuje o tym Komisję, Komisja przyjmuje to zawiadomienie do wiadomości i informuje o tym państwo członkowskie.

⁶⁸ W tym ostatnim przypadku, mającym znaczenie w niniejszej sprawie, należy odrzucić podejście prezentowane co do istoty przez Komisję, która twierdzi w oparciu o literalną wykładnię ww. art. 19 ust. 1 i w oderwaniu od innych przepisów, że nie podejmuje ona żadnej decyzji w przypadku postępowania w przedmiocie badania istniejącej pomocy prowadzącego do akceptacji przez państwo członkowskie zaproponowanych przez nią stosownych środków, czy też do sprowadzenia postępowania z art. 17, 18 i art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 do czynności quasi-kontraktowych.

⁶⁹ Podejście takie uchybia bowiem treści oraz przedmiotowi tego postępowania, które stanowi w swej istocie postępowanie decyzyjne, jak na to zresztą wskazuje art. 26 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999, posługując się zwrotem „decyzj[a] pod[jęta] na podstawie [...] art. 18 wraz [w związku] z art. 19 ust. 1”.

- 70 Prawdą jest, iż Komisja i państwo członkowskie mogą prowadzić dialog w przedmiocie zaproponowanych stosownych środków. Jednak ostatecznie postępowanie w przedmiocie badania kończy się decyzją wskazaną w poprzednim punkcie i to dopiero z chwilą, gdy Komisja w wykonaniu swej wyłącznej kompetencji w zakresie badania zgodności pomocy państwa ze wspólnym rynkiem postanawia zaakceptować zobowiązania państwa, jako spełniające jej oczekiwania.
- 71 W niniejszej sprawie Komisja zbadała zobowiązania Republiki Francuskiej, stwierdziła, iż odpowiadają jej zaleceniu i umożliwiają zatem zapewnienie zgodności systemu opłaty abonamentowej ze wspólnym rynkiem, oraz w konsekwencji postanowiła zakończyć omawiane postępowanie (ust. 1 i 72 zaskarżonej decyzji), przypominając jednocześnie, że zaskarżona decyzja w niczym nie umniejsza przysługującego jej prawa do prowadzenia stałego badania istniejących systemów pomocy, przewidzianego w art. 88 ust. 1 WE (ust. 73 akapit pierwszy zaskarżonej decyzji).
- 72 Czyniąc to, Komisja nie przyjęła bynajmniej pasywnie do wiadomości zobowiązań Republiki Francuskiej, lecz wydała decyzję w ich przedmiocie, bez której postępowanie w sprawie badania opłaty abonamentowej nie zakończyłoby się, lecz byłoby kontynuowane poprzez dalszą wymianę informacji w celu uzyskania zobowiązań satysfakcjonujących Komisję bądź poprzez wszczęcie formalnego postępowania wyjaśniającego na podstawie art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 659/1999.
- 73 Jeśli chodzi o wiążące skutki prawne zaskarżonej decyzji, wystarczy stwierdzić, że zgodnie z art. 19 ust. 1 in fine rozporządzenia nr 659/1999 zainteresowane państwo członkowskie, które w momencie publikacji przewidzianej w art. 26 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 musiało już zaakceptować stosowne środki, staje się „związane zgodą na wprowadzenie w życie” tych środków (zob. w przedmiocie stwierdzenia przez Trybunał takiego wiążącego skutku prawnego w sprawach poprzedzających wejście w życie rozporządzenia nr 659/1999, wyroki Trybunału: z dnia 24 marca 1993 r. w sprawie C-313/90 CIRFS i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-1125, pkt 36; z dnia 15 października 1996 r. w sprawie C-311/94 Ijssel-Vliet, Rec. s. I-5023, pkt 42, 43; z dnia 5 października 2000 r. w sprawie C-288/96 Niemcy przeciwko Komisji, Rec. s. I-8237, pkt 65 in fine).

74 Rozważań tych nie podważa odwołanie się Komisji do ww. w pkt 33 postanowienia w sprawie Tramarin przeciwko Komisji ani do ww. w pkt 51 wyroku w sprawie Salt Union przeciwko Komisji.

75 Jeśli chodzi o zakończoną postanowieniem ww. w pkt 33 sprawę Tramarin przeciwko Komisji, dotyczy ona wstępnego badania nowej pomocy. Takie wstępne badanie powinno prowadzić zgodnie z art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 do wydania na podstawie art. 4 ust. 2, 3 lub 4 decyzji, która jest w takim przypadku zaskarżalna skargą o stwierdzenie nieważności. W tym to kontekście Sąd stwierdził, że pismo — którym Komisja w ramach wstępnego badania wezwała Republikę Włoską do rezygnacji z projektu przepisu przejściowego między istniejącym systemem pomocy a zgłoszonym systemem pomocy — stanowiło akt przygotowawczy do ostatecznej decyzji i nie mogło zatem być przedmiotem zaskarżenia.

76 Natomiast w ramach stałego badania istniejącej pomocy oraz w przypadku właściwego wykonania przez państwo członkowskie jego zobowiązań, Komisja nie musi już — po wydaniu decyzji, o której mowa w art. 26 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999 — wydawać drugiej decyzji. Jedynym aktem, jakim dysponują osoby trzecie, i w niniejszym przypadku skarżąca, nie jest, jak w sprawie Tramarin przeciwko Komisji, akt przygotowawczy poprzedzający mającą zapaść ostateczną decyzję, lecz decyzja określona w ww. przepisie rozporządzenia nr 659/1999, która wywołuje wiążący skutek prawny wskazany w pkt 73 powyżej.

77 Odwołanie do ww. w pkt 51 wyroku w sprawie Salt Union przeciwko Komisji również nie może uzasadniać stanowiska Komisji. Bowiem przypadkiem rozważanym konkretnie przez Sąd w pkt 35 tego wyroku była odmowa zaakceptowania przez państwo członkowskie złożonej przez Komisję propozycji podjęcia stosownych środków, która faktycznie nie stanowi, jeśli ją analizować odrębnie, jak to wynika z pkt 65 powyżej, aktu zaskarżalnego. Jednak stan faktyczny w niniejszej sprawie jest inny, bowiem ma tu miejsce akceptacja stosownych środków przez państwo członkowskie.

78 Z powyższych rozważań wynika, że ani ww. w pkt 33 postanowienie w sprawie Tramarin przeciwko Komisji, ani ww. w pkt 51 wyrok w sprawie Salt Union przeciwko Komisji, nie uzasadniają stanowiska Komisji.

79 Wreszcie jeśli chodzi o kwestię tego, czy wiążące skutki prawne wywoływane przez zaskarżoną decyzję mogą wpływać na interesy skarżącej, należy stwierdzić, że decyzja ta zatwierdza — w ramach wiążącego reżimu prawnego i temporalnego właściwego dla mechanizmu stałego badania istniejącej pomocy — zobowiązania Republiki Francuskiej, które mogą zostać uznane za nieodpowiednie dla zapewnienia zgodności systemu opłaty abonamentowej ze wspólnym rynkiem. Zaskarżona decyzja umożliwia zatem Republice Francuskiej dalsze stosowanie spornego systemu pomocy w okresie dwóch lat.

80 Ponadto i przede wszystkim zaskarżona decyzja umożliwia utrzymanie tego systemu po upływie okresu dwóch lat po wprowadzeniu określonych dostosowań.

81 Z całości powyższych rozważań wynika, że zaskarżona decyzja wywołuje wiążące skutki prawne mogące wpływać na interesy skarżącej, a zatem stanowi akt zaskarżalny skargą o stwierdzenie nieważności na podstawie art. 230 akapit czwarty WE.

W przedmiocie interesu prawnego skarżącej

Argumenty stron

- 82 Komisja popierana przez interwenientów w niczym nie kwestionuje legitymacji procesowej skarżącej, lecz podnosi, że interes skarżącej, jako konkurenta przedsiębiorstwa będącego beneficjentem pomocy dostosowanej dobrowolnie do wymogów prawa wspólnotowego, został zaspokojony i nie ma ona zatem żadnego interesu prawnego w stwierdzeniu nieważności zaskarżonej decyzji. W przypadku stwierdzenia nieważności sytuacja skarżącej będzie mniej korzystna od tej, która wynika z zaskarżonej decyzji, zmierzającej do zmiany systemu pomocy w kierunku zgodnym z interesem ogólnym.
- 83 Skarżąca nie zgadza się ze stanowiskiem Komisji.

Ocena Sądu

- 84 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem skarga o stwierdzenie nieważności wniesiona przez osobę fizyczną lub prawną jest dopuszczalna tylko wówczas, gdy skarżący ma interes w stwierdzeniu nieważności zaskarżonego aktu. Konieczne jest, by interes ten istniał i był aktualny, przy czym podlega on ocenie na dzień wniesienia skargi (wyroki Sądu: z dnia 14 kwietnia 2005 r. w sprawie T-141/03 Sniace przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1197, pkt 25; z dnia 20 września 2007 r. w sprawie T-136/05 Salvat père & fils i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4063, pkt 34).
- 85 Interes ten zakłada, że samo stwierdzenie nieważności takiego aktu będzie miało skutki prawne lub, używając innego sformułowania, że w wyniku skargi strona, która ją wniosła, uzyska jakąś korzyść (zob. wyrok Sądu z dnia 28 września 2004 r. w sprawie T-310/00 MCI przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3253, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo). Decyzja, która uwzględnia w pełni interesy strony skarżącej z definicji,

nie stanowi dla niej aktu niekorzystnego (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 18 czerwca 2002 r. w sprawie C-242/00 Niemcy przeciwko Komisji, Rec. s. I-5603, pkt 46; wyrok Sądu z dnia 17 września 1992 r. w sprawie T-138/89 NBV i NVB przeciwko Komisji, Rec. s. II-2181, pkt 32), a zatem podmiot ten nie ma interesu w żądaniu stwierdzenia jej nieważności.

⁸⁶ Natomiast jeśli strona skarżąca podnosi, że dany akt — choćby był dla niej w części korzystny — nie chroni jej sytuacji prawnej w adekwatny sposób, należy stwierdzić, że ma ona interes prawny w zweryfikowaniu przez sąd wspólnotowy zgodności tej decyzji z prawem. Ocena korzystnego charakteru zaskarżonego aktu bądź jego braku należy zatem do istoty sprawy, nie stanowi zaś o dopuszczalności skargi bądź jej braku (zob. podobnie opinia rzecznika generalnego G. Tesaura w sprawie 55/88 Katsoufros przeciwko Trybunałowi Sprawiedliwości (wyrok Trybunału z dnia 9 listopada 1989 r.), Rec. s. 3579, 3585–3587).

⁸⁷ W zaskarżonej decyzji Komisja, do której skarżąca wniosła skargę między innymi w przedmiocie systemu opłat za abonament radiowo-telewizyjny, oceniła, iż niektóre zobowiązania Republiki Francuskiej były w stanie zapewnić zgodność tego systemu ze wspólnym rynkiem. Z kolei skarżąca uważa, że zobowiązania te są nieadekwatne dla tego celu, i kwestionuje zaskarżoną decyzję właśnie dlatego, że ta je zatwierdza, i tym samym jej zdaniem narusza, że szkoda dla skarżącej, postanowienia traktatu w dziedzinie pomocy państwa.

⁸⁸ Należy stwierdzić, że argument Komisji, zgodnie z którym skarżąca nie ma interesu, aby żądać stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji z tego względu, że stanowi ona dla tej ostatniej decyzję korzystną, opiera się na założeniu, że twierdzenia skarżącej co do istoty sprawy, a mianowicie w szczególności dotyczące rażącej nieadekwatności tych zobowiązań, są błędne.

⁸⁹ Tymczasem skarżąca, będąc nadawcą telewizyjnym konkurencyjnym w stosunku do France 2 i France 3, miała w oczywisty sposób interes w poddaniu kontroli sądu

wspólnotowego kwestii, czy Komisja zgodnie z prawem stwierdziła w zaskarżonej decyzji, że zobowiązania podjęte przez Republikę Francuską pozwalały zapewnić zgodność francuskiego systemu opłaty abonamentowej ze wspólnym rynkiem.

⁹⁰ Ponadto odmiennie od tego, co twierdzi Komisja, stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji — motywowane oczywistym błędem tej instytucji w określeniu stosownych środków podlegających wykonaniu lub niewystarczającym uzasadnieniem adekwatności tych środków do stwierdzonych problemów — nie stawiałoby skarżącej w sytuacji mniej korzystnej niż ta, która wynika z zaskarżonej decyzji.

⁹¹ W istocie stwierdzenie nieważności z jednego bądź drugiego z tych względów oznaczałoby, że zaskarżona decyzja obejmowała lub mogłaby obejmować zobowiązania nieadekwatne, a zatem była niekorzystna dla skarżącej. W następstwie tego stwierdzenia nieważności do Komisji należałoby w świetle obecnych warunków finansowania France 2 i France 3 dokonać — w ramach stałego badania istniejącej pomocy — oceny zasadności zaproponowania innych stosownych środków na przyszłość.

⁹² Wynika stąd, że przeciwnie do twierdzenia Komisji, skarżąca ma interes prawny w stwierdzeniu nieważności zaskarżonej decyzji.

⁹³ Z całości powyższych rozważań wynika, że skarga jest dopuszczalna.

Co do istoty

- 94 Skarga w niniejszej sprawie zawiera pięć zarzutów. Zarzut pierwszy dotyczy naruszenia obowiązku uzasadnienia. Zarzut drugi dotyczy naruszenia prawa do obrony. Zarzut trzeci dotyczy niewystarczającego zakresu zobowiązań Republiki Francuskiej. Zarzut czwarty dotyczy nadużycia procedury. Zarzut piąty dotyczy błędnej wykładni wyroku Trybunału z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie C-280/00 Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg, Rec. s. I-7747 (zwanego dalej „wyrokiem w sprawie Altmark”).
- 95 Należy najpierw zbadać zarzuty dotyczące naruszenia prawa do obrony oraz nadużycia procedury. Następnie zostanie rozpoznany zarzut dotyczący błędnej wykładni ww. w pkt 94 wyroku w sprawie Altmark, potem dwa zarzuty dotyczące odpowiednio naruszenia obowiązku uzasadnienia oraz niewystarczającego zakresu zobowiązań.

W przedmiocie zarzutu drugiego dotyczącego naruszenia prawa do obrony

Argumenty stron

- 96 Przyznając, iż postępowanie administracyjne w sprawie pomocy państwa jest wszczynane jedynie w stosunku do państw członkowskich, skarżąca podnosi jednak, że w fazie badania przewidzianej w art. 88 ust. 2 WE Komisja powinna wezwać zainteresowanych do przedstawienia uwag. Skarżąca dziwi się, iż nie mogła przedyskutować z Komisją celowości oraz zakresu zobowiązań Republiki Francuskiej, skoro na ich podstawie Komisja zatwierdziła utrzymanie w mocy systemu stanowiącego pomoc państwa sprzeczną z art. 87 WE. Dyskusja była tym bardziej pożądana, że dialog między skarżącą a Komisją, który doprowadziłby do stwierdzenia, iż system opłaty abonamentowej stanowił pomoc państwa w rozumieniu art. 87 WE, został brutalnie przerwany w odniesieniu do kwestii oceny zgodności tego systemu ze wspólnym rynkiem.

97 Skarżąca ocenia, iż pozycja, która została jej wyznaczona w postępowaniu w tej sprawie, kłóci się z orzecznictwem, zgodnie z którym nawet w braku wyraźnego przepisu działania Wspólnoty nie mogą stanowić uszczerbku dla sytuacji danej osoby, jeśli ta nie miała możliwości wyrazić swojego stanowiska. Ze względu na swobodne uznanie Komisji przy wydawaniu decyzji na podstawie art. 88 ust. 1 WE poszanowanie prawa do bycia wysłuchanym powinno być tym bardziej zagwarantowane. Przerwanie dialogu między Komisją a skarżącą stanowiło naruszenie prawa tej ostatniej do obrony.

98 Komisja popierana przez interwenientów nie zgadza się ze stanowiskiem skarżącej.

Ocena Sądu

99 Należy przypomnieć, że postępowanie w sprawie kontroli pomocy państwa jest, biorąc pod uwagę jego ogólną systematykę, wszczynane wobec państwa członkowskiego odpowiedzialnego, w świetle ciążących na nim obowiązków wspólnotowych, za przyznanie pomocy (wyroki Sądu: z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie T-198/01 Technische Glaswerke Ilmenau przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2717, pkt 61; z dnia 11 maja 2005 r. w sprawach połączonych T-111/01 i T-133/01 Saxonia Edelmetalle przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1579, pkt 47).

100 Stwierdzenie to, rozwinięte w orzecznictwie w kontekście kontroli przez Komisję nowej pomocy, jest również aktualne w kontekście stałego badania istniejącej pomocy.

101 Wynika z tego, że o ile nic nie stoi na przeszkodzie, by dany podmiot przekazał Komisji informacje dotyczące niezgodności pomocy państwa ze wspólnym rynkiem niezależnie od tego, czy chodzi o pomoc nową, czy też istniejącą pomoc, o tyle z uprawnienia tego nie wynika dla tego podmiotu żadne prawo do obrony. Komisja nie jest w żadnym razie zobowiązana do wszczynania z tym podmiotem kontrydykcyjnej debaty.

102 Prawdą jest, że w ramach formalnego postępowania wyjaśniającego przewidzianego w art. 88 ust. 2 akapit pierwszy WE oraz w art. 6 rozporządzenia nr 659/1999 — które wszczyna się w odniesieniu do kontroli nowej pomocy w drodze decyzji wydanej na podstawie art. 4 ust. 4 rozporządzenia nr 659/1999, a w odniesieniu do stałego badania istniejącej pomocy w drodze decyzji wydanej na podstawie art. 19 ust. 2 tego rozporządzenia — Komisja „wzywa [...] zainteresowane strony do przedstawienia uwag” (art. 6 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia nr 659/1999). Jednakże należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie zaskarżona decyzja nie została wydana po przeprowadzeniu formalnego postępowania wyjaśniającego, lecz na skutek propozycji stosownych środków zaakceptowanej przez zainteresowane państwo członkowskie, a zatem w ramach art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 659/1999.

103 Na tym etapie postępowania w sprawie stałego badania istniejącej pomocy Komisja nie była zobowiązana do wezwania skarżącej do przekazania jej uwag. Zatem skarżąca bezpodstawnie domaga się ochrony wynikającej z prawa do obrony oraz powołuje się na jego naruszenie przez Komisję.

104 W tych okolicznościach należy oddalić niniejszy zarzut.

W przedmiocie zarzutu czwartego dotyczącego nadużycia procedury

Argumenty stron

105 Zdaniem skarżącej Komisja wydaje się przenosić na władze krajowe obowiązek wykrycia pomocy państwa, który jednak należy do jej wyłącznej kompetencji. Skarżąca nie pojmuje, jak Komisja mogła delegować w ten sposób tę kompetencję, a tym samym uznać istnienie bezpośredniej skuteczności art. 87 WE poprzez samo wydanie decyzji

przyjmującej zobowiązania, podczas gdy dla ustanowienia bezpośredniej skuteczności art. 88 ust. 3 WE niezbędne było wydanie rozporządzenia.

106 Komisja nie zgadza się ze stanowiskiem skarżącej.

Ocena Sądu

107 Po pierwsze, należy zważyć, że odmiennie od tego, na co wydaje się wskazywać niniejszy zarzut, przedmiotem zaskarżonej decyzji nie jest wcale przeniesienie na władze krajowe obowiązku, który ma ciążyć wyłącznie na Komisji, wykrycia ewentualnej pomocy państwa, wobec tego, że ponadto, jak stwierdził to Trybunał, sąd krajowy jest w pełni właściwy do stwierdzenia w razie potrzeby istnienia pomocy państwa (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 22 marca 1977 r. w sprawie 78/76 Steinike & Weinlig, Rec. s. 595, pkt 14).

108 Po drugie i w zakresie, w jakim skarżąca poprzez niniejszy zarzut zmierza do poinformowania o powoływanym przekazaniu przez Komisję na rzecz władz krajowych jej wyłącznej kompetencji do oceny zgodności pomocy państwa ze wspólnym rynkiem, należy stwierdzić, że zaskarżona decyzja wcale nie dokonuje takiego przekazania kompetencji.

109 Wręcz przeciwnie, to w ramach wykonywania swej wyłącznej kompetencji do oceny zgodności pomocy państwa ze wspólnym rynkiem Komisja w drodze zaskarżonej decyzji uzyskała od Republiki Francuskiej określone zobowiązania służące zapewnieniu zgodności systemu opłaty abonamentowej ze wspólnym rynkiem. Ponadto zaskarżona decyzja, jak zresztą to przypomina jej ust. 73, nie narusza w niczym uprawnienia Komisji, wynikającego z art. 88 ust. 1 WE, do stałego badania istniejących systemów pomocy oraz do proponowania stosownych środków, których wymaga stopniowy rozwój bądź funkcjonowanie wspólnego rynku.

110 W tych okolicznościach należy oddalić niniejszy zarzut.

W przedmiocie zarzutu piątego dotyczącego błędnej wykładni wyroku w sprawie Altmark

Argumenty stron

111 Skarżąca uważa, że Komisja dopuściła się naruszenia prawa w zakresie zastosowania art. 86 ust. 2 WE do przypadku pomocy wynikającej z nadmiernych rekompensat kosztu wykonywania obowiązków użyteczności publicznej.

112 W ww. w pkt 94 wyroku w sprawie Altmark Trybunał opowiedział się za podejściem zwanym „rekompensacyjnym”. Wybór tego podejścia rekompensacyjnego został potwierdzony w późniejszym orzecznictwie zarówno Trybunału, jak i Sądu.

113 Skarżąca podnosi, że — odmiennie od tego, co utrzymuje Komisja — Trybunał w ww. w pkt 94 wyroku w sprawie Altmark nie potwierdza w sposób domyślny, że pomoc, która rekompensuje, czy raczej nadmiernie rekompensuje, koszty poniesione przez przedsiębiorstwo w związku ze świadczeniem usługi w ogólnym interesie gospodarczym (zwanej dalej „UOIG”) można uznać za zgodną ze wspólnym rynkiem, jeśli spełnione są przesłanki z art. 86 ust. 2 WE.

114 Do Trybunału nie należy bowiem w ramach odesłania prejudycjalnego udzielanie odpowiedzi, nawet w sposób domyślny, na pytanie, które nie zostaje mu zadane.

- 115 Ponadto Trybunał odwołał się do swojego wyroku z dnia 22 listopada 2001 r. w sprawie C-53/00 Ferring, Rec. s. I-9067 (zwanego dalej „wyrokiem w sprawie Ferring”). Otóż w wyroku tym Trybunał wyraźnie wykluczył możliwość stosowania art. 86 ust. 2 WE, stwierdzając, że korzyści wykraczających ponad dodatkowe koszty wynikające z zadania leżącego w interesie ogólnym „nie można w żadnym razie postrzegać jako niezbędnych do umożliwienia tym podmiotom wywiązania się z powierzonego im szczególnego zadania”.
- 116 Poza tym stosowanie art. 86 ust. 2 WE zakłada spełnienie przesłanek związanych ze zdefiniowaniem, upoważnieniem oraz kontrolą świadczenia usługi publicznej oraz z proporcjonalnym charakterem rekompensaty finansowej przyznanej w zamian za tę usługę. Trybunał zaś w ww. w pkt 94 wyroku w sprawie Altmark użył tychże przesłanek jako kumulatywnych kryteriów nie oceny zgodności, lecz oceny samego istnienia pomocy za pomocą pierwszej, drugiej i trzeciej z czterech przesłanek określonych w pkt 95 oraz w sentencji tego wyroku (zwanych dalej łącznie „przesłankami ze sprawy Altmark”). Innymi słowy, kontroli proporcjonalności dokonuje się zdaniem Trybunału w fazie kwalifikacji pomocy, to znaczy w fazie wcześniejszej od tej, w której Komisja zamierzała jej dokonać.
- 117 Wreszcie w swej praktyce Komisja miała stosować art. 86 ust. 2 WE do sytuacji, w których druga i czwarta przesłanka ze sprawy Altmark nie były spełnione, czego dorozumianą konsekwencją było to, że jeśli pierwsza i trzecia przesłanka ze sprawy Altmark nie są spełnione, wykluczona jest konwalidacja danego środka poprzez jego weryfikację w świetle art. 86 ust. 2 WE. Tymczasem w niniejszej sprawie, skoro Komisja sama stwierdziła, iż trzecia przesłanka ze sprawy Altmark nie została spełniona, stwierdzenie to powinno było w nieunikniony sposób prowadzić do wniosku, że miała miejsce pomoc w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE, bez potrzeby zastanawiania się nad jej ewentualną zgodnością ze wspólnym rynkiem.
- 118 Komisja dopuściła się zatem naruszenia prawa, badając, czy środek państwowy rekompensujący koszty usługi publicznej mógł być uzasadniony na gruncie art. 86 ust. 2 WE, podczas gdy sama stwierdziła, iż środek ten nie spełnia przesłanek ze sprawy Altmark umożliwiających uniknięcie kwalifikacji środka jako pomocy państwa.

- 119 W replice skarżąca zaprzecza, jakoby kwestionowała wyłączną kompetencję Komisji do orzekania w przedmiocie zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem, jak to potwierdza zresztą złożenie przez nią skargi. Kwestionuje ona raczej zasady, na których Komisja dokonuje takiego badania.
- 120 W istocie skarżąca przypomina, że Trybunał w ww. w pkt 115 wyroku w sprawie Ferring nie odnosi się do art. 86 ust. 2 WE na potrzeby uzasadnienia przyjętego rozwiązania. Co więcej, ustanowiwszy zasadę, że rekompensata spełniająca przesłankę równoważności nie jest pomocą, Trybunał dodał, iż „jeśli się okaże, że hurtownicy dokonujący dystrybucji czerpią z nieobjęcia podatkiem od sprzedaży bezpośredniej produktów leczniczych korzyści, które przewyższają dodatkowe koszty, które ponoszą oni w związku z wykonaniem obowiązków użyteczności publicznej nałożonych na nich uregulowaniem krajowym, to korzyści tych w części, w której przewyższają one dodatkowe koszty, nie można w żadnym razie postrzegać jako niezbędnych do umożliwienia tym podmiotom wywiązania się z powierzonego im szczególnego zadania”. W związku z tym zdaniem Trybunału „należ[ą]o udzielić odpowiedzi, że art. [86] ust. 2 [WE] należy interpretować w ten sposób, iż nie obejmuje on ulgi podatkowej przysługującej przedsiębiorstwom zobowiązanym do świadczenia usługi publicznej, takim jak te w sprawie przed sądem krajowym, w zakresie w jakim ulga ta przewyższa dodatkowe koszty świadczenia usługi publicznej”.
- 121 Jasne jest więc, że Trybunał wyklucza wszelkie stosowanie odstępstwa z art. 86 ust. 2 WE do przypadku rekompensaty, która przewyższa dodatkowe koszty związane z wykonaniem obowiązków użyteczności publicznej, co skutkuje tym, że pomoc taką należy oceniać jedynie na podstawie art. 87 WE. W takim wypadku badanie zgodności pomocy ze wspólnym rynkiem nadal należy do kompetencji Komisji, lecz wobec niemożliwości stosowania odstępstwa z art. 86 ust. 2 WE badanie to może w praktyce prowadzić jedynie do negatywnego wniosku.
- 122 Wreszcie Trybunał w ww. w pkt 94 wyroku w sprawie Altmark nie podważa tej oceny. W istocie Trybunał nie wyklucza wyraźnie stosowania art. 86 ust. 2 WE, lecz także go nie potwierdza.

- 123 Komisja popierana przez Republikę Francuską i przez France Télévisions kwestionuje argumenty przedstawione przez skarżącą. Podnosi ona co do istoty, że w zarzucie tym skarżąca myli dwie kwestie, które jednak są odrębne oraz do których wyjaśnienia przyczynił się ww. w pkt 94 wyrok w sprawie Altmark. Pierwszą z nich jest to, kiedy ma miejsce pomoc państwa w rozumieniu traktatu, a drugą, kiedy taką pomoc można uznać za zgodną ze wspólnym rynkiem.

Ocena Sądu

- 124 Poprzez niniejszy zarzut skarżąca podnosi w istocie, że Komisja naruszyła prawo, stwierdzając zgodność systemu opłat za abonament radiowo-telewizyjny ze wspólnym rynkiem, podczas gdy instytucja ta sama stwierdziła, iż niektóre przesłanki ze sprawy Altmark nie zostały spełnione.
- 125 Argumentacja ta nie może zostać uwzględniona, jako że wynika z błędnej wykładni ww. w pkt 94 wyroku w sprawie Altmark.
- 126 W ww. w pkt 94 wyroku w sprawie Altmark Trybunał przypomniał, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem kwalifikacja środka jako pomoc wymaga, aby zostały spełnione wszystkie przesłanki określone w art. 87 ust. 1 WE (pkt 74 wyroku), oraz że postanowienie to wymienia następujące przesłanki. Po pierwsze, musi istnieć interwencja państwa lub z użyciem zasobów państwowych. Po drugie, interwencja ta powinna móc wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Po trzecie, powinna ona przyznawać korzyść jej beneficjentowi. Po czwarte, musi zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem (pkt 75 wyroku).
- 127 Jeśli chodzi o przesłankę istnienia korzyści przyznanej beneficjentowi Trybunał stwierdził, że z orzecnictwa, a w szczególności z ww. w pkt 115 wyroku w sprawie Ferring wynika, iż w zakresie w jakim interwencję państwa należy uznać za rekompensatę stanowiącą wynagrodzenie za świadczenia przedsiębiorstw będących

beneficjentami w celu wykonania obowiązków użyteczności publicznej, interwencja ta nie mieści się w zakresie stosowania art. 87 ust. 1 WE, o ile przedsiębiorstwa te w rzeczywistości nie czerpią z tego tytułu korzyści finansowych, a zatem interwencja taka nie skutkuje uprzywilejowaniem tych przedsiębiorstw względem przedsiębiorstw konkurencyjnych (ww. w pkt 94 wyrok w sprawie Altmark, pkt 87).

128 Trybunał dodał jednak, że aby w konkretnym przypadku rekompensata taka mogła uniknąć zakwalifikowania jako pomoc państwa, musi zostać spełnionych kilka przesłanek (ww. w pkt 94 wyrok w sprawie Altmark, pkt 88):

- po pierwsze, przedsiębiorstwu będącemu beneficjentem rzeczywiście zlecona została realizacja obowiązków użyteczności publicznej i obowiązki te zostały jasno zdefiniowane (przesłanka pierwsza ze sprawy Altmark);
- po drugie, parametry, na podstawie których obliczana jest rekompensata, są obiektywne i przejrzyste oraz zostały z góry ustalone (przesłanka druga ze sprawy Altmark);
- po trzecie, rekompensata nie wykracza poza to, co niezbędne dla pokrycia całości lub części kosztów wykonania obowiązków użyteczności publicznej z uwzględnieniem związanych z nimi przychodów oraz rozsądnego zysku z wykonania tych obowiązków (przesłanka trzecia ze sprawy Altmark);
- po czwarte, jeżeli wybór przedsiębiorstwa, któremu ma zostać powierzone wykonywanie obowiązków użyteczności publicznej, nie został w danym przypadku dokonany w ramach procedury udzielania zamówień publicznych, poziom koniecznej rekompensaty powinien zostać ustalony na podstawie analizy kosztów, jakie przeciętne przedsiębiorstwo, prawidłowo zarządzane i odpowiednio

wyposażone do tego, by móc uczynić zadość wymogom stawianym usługom interesu ogólnego, poniosłoby na wykonanie takich zobowiązań, przy uwzględnieniu związanych z nimi przychodów oraz racjonalnego zysku osiąganego przy wypełnianiu tych obowiązków (przesłanka czwarta ze sprawy Altmark).

¹²⁹ Trybunał stwierdził, że interwencję państwa, która nie odpowiada jednej lub kilku spośród tych przesłanek, należy uznać za pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.

¹³⁰ Z całkowicie jednoznacznej treści ww. w pkt 94 wyroku w sprawie Altmark wynika, że cztery ww. przesłanki służą wyłącznie zakwalifikowaniu danego środka jako pomocy państwa, a konkretnie stwierdzeniu istnienia korzyści.

¹³¹ Czyniąc to, Trybunał powtórzył i sprecyzował rozwiązanie przyjęte w ww. w pkt 115 wyroku w sprawie Ferring, który skarżąca powołuje wielokrotnie w pismach procesowych, umożliwiające państwom członkowskim lepszą ocenę, czy ich interwencja na korzyść podmiotu zobowiązanego do wykonywania obowiązków użyteczności publicznej stanowi pomoc państwa, z której wynika obowiązek zgłoszenia danego środka Komisji w przypadku nowej pomocy lub współpracy z tą instytucją w przypadku istniejącej pomocy.

¹³² Należy podkreślić, że argumentacji skarżącej przeczą również pkt 104 i 105 ww. w pkt 94 wyroku w sprawie Altmark, w których Trybunał odpowiada na drugą część pytania prejudycjalnego, w której sąd odsyłający zmierza w szczególności do ustalenia, czy art. 73 WE można stosować do subwencji publicznych, które rekompensują dodatkowe koszty poniesione na wykonanie obowiązków użyteczności publicznej.

- 133 W ww. punktach Trybunał stwierdza, że w zakresie w jakim subwencję w postępowaniu przed sądem krajowym należy uznać za rekompensatę stanowiącą wynagrodzenie za usługi transportowe świadczone celem wykonania obowiązków użyteczności publicznej oraz odpowiadającą czterem przesłankom ze sprawy Altmark, subwencje te nie mieszczą się w zakresie stosowania art. 87 WE, co oznacza, iż nie ma podstawy powoływać się na odstępstwo od tego postanowienia przewidziane w art. 73 WE. Wynika stąd zdaniem Trybunału, że postanowienia prawa pierwotnego dotyczące pomocy państwa, a w tym wypadku art. 73 WE, znajdują zastosowanie do tych subwencji jedynie o tyle, o ile wszystkie ww. przesłanki nie są spełnione i o ile subwencje te nie podlegają przepisom rozporządzenia Rady (EWG) nr 1191/69 z dnia 26 czerwca 1969 r. w sprawie działania państw członkowskich dotyczącego zobowiązań związanych z pojęciem usługi publicznej w transporcie kolejowym, drogowym i w żegludze śródlądowej (Dz.U. L 156, s. 1), zmienionego rozporządzeniem Rady (EWG) nr 1893/91 z dnia 20 czerwca 1991 r. (Dz.U. L 169, s. 1).
- 134 Zatem okazuje się bezspornie, że Trybunał dokonuje rozróżnienia między kwestią kwalifikacji danego środka jako pomocy państwa — która w tym wypadku jest wynikiem niespełnienia czterech przesłanek ze sprawy Altmark — a kwestią jej zgodności ze wspólnym rynkiem. To rozumowanie Trybunału dotyczące możliwości stosowania art. 73 WE daje się w pełni przenieść na grunt niniejszej sprawy w odniesieniu do możliwości stosowania art. 86 ust. 2 WE.
- 135 Orzeczenia Trybunału oraz Sądu, które od czasu wydania ww. w pkt 94 wyroku w sprawie Altmark odwoływały się do przesłanek wskazanych w tym wyroku, nie podważają stwierdzenia, że przesłanki te dotyczą kwalifikacji jako pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE, oraz nie stwierdzają, że Trybunał, wskazując te przesłanki, zamierzał położyć kres stosowaniu art. 86 ust. 2 WE do oceny zgodności ze wspólnym rynkiem środków państwowych finansujących UOIG (zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 27 listopada 2003 r. w sprawach połączonych od C-34/01 do C-38/01 Enirisorse, Rec. s. I-14243, pkt 31–40; z dnia 30 marca 2006 r. w sprawie C-451/03 Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, Zb.Orz. s. I-2941, pkt 61–72; z dnia 7 września 2006 r. w sprawie C-526/04 Laboratoires Boiron, Zb.Orz. s. I-7529, pkt 50–57; z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie C-206/06 Essent Netwerk Noord i in., Zb.Orz. s. I-5497, pkt 79–88; wyroki Sądu: z dnia 16 marca 2004 r. w sprawie T-157/01 Danske Busvognmænd przeciwko Komisji, Rec. s. II-917, pkt 97, 98; z dnia 16 września 2004 r. w sprawie T-274/01 Valmont przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3145, pkt 130, 131; z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawie T-349/03 Corsica Ferries France przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2197, pkt 310; z dnia 12 lutego 2008 r. w sprawie T-289/03 BUPA i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-741, pkt 258).

- 136 W szczególności w zakończonych ww. w pkt 135 wyrokami sprawie *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti* Trybunał udzielił odpowiedzi na pytanie prejudycjalne, w którym sąd odsyłający zmierzał do ustalenia, czy stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE wynagrodzenie otrzymywane przez centra doradztwa podatkowego za wypełnienie oraz przesłanie deklaracji podatkowych zgodnie z przepisami krajowymi.
- 137 W wyroku tym Trybunał przypomniał cztery przesłanki ze sprawy *Altmark*, podkreślając, że ich spełnienie umożliwia uniknięcie zakwalifikowania jako pomocy państwa interwencji państwa uznanej za rekompensatę stanowiącą wynagrodzenie za świadczenia wykonane przez przedsiębiorstwa będące beneficjentami w celu wykonania obowiązków użyteczności publicznej.
- 138 Zważywszy, że badanie dwóch ostatnich przesłanek dotyczących wysokości rozpatrywanego wynagrodzenia wymagało oceny okoliczności faktycznych sporu przed sądem krajowym, i przypominając, że nie jest on w tym zakresie właściwy, Trybunał wskazał, że w związku z tym do sądu krajowego należy ocena w świetle tych okoliczności faktycznych, czy przedmiotowe wynagrodzenie stanowiło pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.
- 139 Należy podkreślić, że Trybunał zadał sobie trud, by w tym kontekście dodać, iż sąd krajowy nie jest właściwy do dokonywania oceny zgodności środków pomocowych lub systemu pomocy ze wspólnym rynkiem, jako że ocena ta należy do wyłącznych kompetencji Komisji, której działania podlegają kontroli sądu wspólnotowego (ww. w pkt 135 wyrok w sprawie *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti*, pkt 71).
- 140 To ostatnie stwierdzenie Trybunału wskazuje jasno, że niniejszy zarzut opiera się na pomyleniu przez skarżącą testu ze sprawy *Altmark*, którego celem jest stwierdzenie istnienia pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE, z testem z art. 86 ust. 2 WE, który umożliwia stwierdzenie, czy dany środek stanowiący pomoc państwa można uznać za zgodny ze wspólnym rynkiem.

- 141 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że Komisja w niniejszej sprawie w żadnej mierze nie naruszyła prawa.
- 142 W zaskarżonej decyzji Komisja bowiem przede wszystkim zbadała, czy system opłaty abonamentowej stanowił pomoc państwa. Stwierdziwszy, że przesłanka istnienia pomocy państwa dotycząca użycia zasobów państwowych jest spełniona (ust. 21 zaskarżonej decyzji), Komisja zbadała przesłankę dotyczącą istnienia selektywnej korzyści (ust. 22–25 zaskarżonej decyzji) i stwierdziła w tym zakresie, że druga i czwarta przesłanka ze sprawy Altmark nie została dochowana (ust. 24 i 25 zaskarżonej decyzji), nie wypowiadając się w przedmiocie pozostałych przesłanek ze sprawy Altmark. Komisja stwierdziła wreszcie, że system opłat za abonament radiowo-telewizyjny wpływał na wymianę handlową między państwami członkowskimi (ust. 26 zaskarżonej decyzji).
- 143 W związku z tym Komisja stwierdziła, że system ten stanowił pomoc państwa (ust. 27 zaskarżonej decyzji).
- 144 Instytucja ta zbadała następnie, czy — jak to wstępnie stwierdziła w decyzji o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego z dnia 27 września 1999 r. (zob. pkt 10 powyżej) — system opłat za abonament radiowo-telewizyjny stanowił w istocie istniejącą pomoc państwa. Stwierdziwszy, że system ten został wprowadzony przed wejściem w życie traktatu i że nie podlegał istotnym zmianom (ust. 28–35 zaskarżonej decyzji), Komisja stwierdziła, iż stanowił on istniejącą pomoc państwa zgodnie z art. 1 lit. b) ppkt i) rozporządzenia nr 659/1999 (ust. 36 zaskarżonej decyzji).
- 145 W końcu, Komisja słusznie zbadała przedmiotowy środek w świetle art. 86 ust. 2 WE, aby ostatecznie postanowić o zakończeniu postępowania z uwagi na podjęte przez władze francuskie zobowiązania zmiany przepisów mające na celu zapewnienie wystarczających gwarancji zapobiegających ewentualnym nadmiernym rekompensatom kosztów generowanych przez usługę publiczną.

146 Czyniąc tak, Komisja — przeciwnie do tego, co twierdzi skarżąca — nie uchybiła ww. w pkt 94 wyrokowi w sprawie Altmark.

147 Z całości powyższych rozważań wynika, że zarzut piąty podniesiony przez skarżącą należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu pierwszego dotyczącego naruszenia obowiązku uzasadnienia

Argumenty stron

148 Skarżąca podnosi, że zaskarżona decyzja nie zawiera żadnych wskazań umożliwiających zrozumienie wyboru Komisji, by uzależnić zgodność zgłoszonego środka od zobowiązań zaproponowanych przez Republikę Francuską. W przeciwieństwie do tego, co twierdzi Komisja, skarżąca nie myli zarzutów w stosunku do uzasadnienia z zarzutami w stosunku do zasadności zaskarżonej decyzji, lecz ogranicza się do podniesienia, że zaskarżona decyzja jest niewystarczająco uzasadniona konkretnie w aspekcie tych zobowiązań. Ponadto ob staje ona następnie przy tym, iż ów brak uzasadnienia jest tym bardziej godzien ubolewania, że stanowi on ukoronowanie postępowania wszczętego przed ponad dziesięciu laty. Skarżąca wskazuje, że nie poruszając kwestii zasadności, ogranicza się do stwierdzenia niedostateczności wyjaśnień dostarczonych w zaskarżonej decyzji, która po 65 ustępach poświęconych stwierdzeniu, iż system opłaty abonamentowej nie zawiera gwarancji, które wystarczałyby do zapewnienia jej zgodności ze wspólnym rynkiem, akceptuje w siedmiu ustępach, bez dalszego wyjaśnienia, zobowiązania podjęte przez Republikę Francuską.

149 Zważywszy, że wymóg uzasadnienia należy oceniać w szczególności z uwzględnieniem interesu adresatów lub innych podmiotów zainteresowanych uzyskaniem wyjaśnień, Komisja niesłusznie usiłuje zawęzić ocenę wystarczającego charakteru uzasadnienia zaskarżonej decyzji do samych stosunków między nią a Republiką Francuską. Oznacza

to zredukowanie do zera praw osób trzecich zainteresowanych wynikiem postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji w dziedzinie pomocy państwa.

- 150 Niewystarczający charakter uzasadnienia jest tym bardziej ewidentny w kontekście zainteresowania wykazanego przez skarżącą w tym postępowaniu, które ponadto odzwierciedlały liczne kontakty oraz korespondencja.
- 151 Uzasadnienia — w którym Komisja ograniczyła się do formalnego przypomnienia kryteriów oceny istnienia pomocy państwa, aby następnie stwierdzić w ust. 24 zaskarżonej decyzji, że „przesłanka druga ustanowiona w [ww. w pkt 94] wyroku w sprawie Altmark nie jest spełniona”, z tego względu, że „ustawa z 1986 r. nie przewiduje obiektywnych i przejrzystych parametrów, na podstawie których obliczana jest rekompensata kosztów usługi publicznej” — nie można uznać za wystarczające, ponieważ ów niedostatek uzasadnienia negatywnie wpływa na możliwość oceny adekwatności zobowiązań podjętych przez Republikę Francuską.
- 152 Z tych samych względów również nie można zakwalifikować jako wystarczającej analizy, która ogranicza się do stwierdzenia, iż ustawodawstwo francuskie nie zapobiega nadmiernemu rekompensowaniu obowiązków użyteczności publicznej lub antykonkurencyjnym subwencjom krzyżowym, nie określając przy tym ich kwoty.
- 153 Fakt, że Komisja skierowała do Republiki Francuskiej pismo z propozycją przyjęcia stosownych środków i że postępowwała zgodnie z metodą ogłoszoną w komunikacie Komisji w sprawie udzielania pomocy państwa dla radiofonii i telewizji publicznej (Dz.U. 2001, C 320, s. 5, zwanym dalej „komunikatem w sprawie radiofonii i telewizji”) nie zmienia oceny skarżącej. Niewystarczające bowiem uzasadnienie zaskarżonej decyzji nie może zostać uzupełnione uzasadnieniem zawartym w piśmie z dnia 10 grudnia 2003 r., które nie było adresowane do skarżącej. Ponadto skarżąca nie podważa analizy Komisji prowadzącej do stwierdzenia, że system opłaty abonamentowej stanowi pomoc państwa, niezawierającą gwarancji, które wystarczałyby do zapewnienia jej zgodności ze wspólnym rynkiem. Skarżąca nie jest jednak w stanie

ocenić zasadności zobowiązań zaakceptowanych przez Komisję wobec braku wyjaśnienia przez tę instytucję jej decyzji o zaakceptowaniu tych zobowiązań.

154 Komisja popierana przez interwenientów kwestionuje stanowisko skarżącej.

Ocena Sądu

155 Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem uzasadnienie wymagane w art. 253 WE powinno być dostosowane do charakteru danego aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która wydała akt, pozwalając zainteresowanym poznać podstawy przyjętego środka, a właściwemu sądowi dokonać jego kontroli. Wymóg uzasadnienia należy oceniać w świetle okoliczności konkretnej sprawy, w szczególności treści aktu, charakteru przywołanych motywów, a także interesu, jaki w uzyskaniu wyjaśnień mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on bezpośrednio i indywidualnie. Nie jest wymagane, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne elementy faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 253 WE, winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również wszystkie przepisy prawa regulujące daną dziedzinę (wyroki Trybunału: z dnia 13 marca 1985 r. w sprawach połączonych 296/82 i 318/82 *Niderlandy i Leeuwarder Papierwarenfabriek przeciwko Komisji*, Rec. s. 809, pkt 19; z dnia 14 lutego 1990 r. w sprawie C-350/88 *Delacre i in. przeciwko Komisji*, Rec. s. I-395, pkt 15, 16; z dnia 29 lutego 1996 r. w sprawie C-56/93 *Belgia przeciwko Komisji*, Rec. s. I-723, pkt 86; z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie C-367/95 P *Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France*, Rec. s. I-1719, pkt 63).

156 W zaskarżonej decyzji Komisja, po pierwsze, przypomniawszy postępowanie poprzedzające wydanie tej decyzji (ust. 2–16 zaskarżonej decyzji), po drugie, opisaawszy system opłaty abonamentowej i stwierdziwszy, że stanowi on istniejącą pomoc państwa (ust. 17–36 zaskarżonej decyzji), po trzecie, stwierdziwszy, że spełnione zostały przesłanki stosowania art. 86 ust. 2 WE dotyczące istnienia UOIG (ust. 41–50 zaskarżonej decyzji) oraz upoważnienia i kontroli (ust. 51–55 zaskarżonej decyzji), oraz

po czwarte, przeprowadziwszy badanie przesłanki proporcjonalności rekompensaty do wymogów usługi publicznej (ust. 56 i nast. zaskarżonej decyzji), stwierdziła w ramach tego badania, iż „ustawodawstwo francuskie nie zawiera[ło] wystarczających gwarancji zapobiegających ewentualnym nadmiernym rekompensatom kosztów generowanych przez usługę publiczną” (ust. 60 zaskarżonej decyzji).

- 157 W ust. 61–63 zaskarżonej decyzji Komisja wyjaśniła, na czym polega jej zdaniem brak w ustawodawstwie francuskim takich gwarancji.
- 158 W ust. 64 zaskarżonej decyzji Komisja opisała zalecenie zawierające propozycję stosownych środków, które w konsekwencji skierowała do Republiki Francuskiej w piśmie z dnia 10 grudnia 2003 r.
- 159 Następnie Komisja powołała się na dyskusję, która miała miejsce z władzami francuskimi, oraz opisała i zbadała zobowiązania przedstawione przez te władze w odpowiedzi na jej zalecenie zawierające propozycję stosownych środków. Stwierdzając, że zobowiązania te odpowiadały temu zaleceniu, Komisja postanowiła zakończyć postępowanie w sprawie badania opłaty abonamentowej (ust. 65–72 zaskarżonej decyzji).
- 160 Należy stwierdzić przede wszystkim, że z przywołanego w ten sposób uzasadnienia zaskarżonej decyzji wynika w jasny i zrozumiały sposób rozumowanie Komisji, na którym oparła decyzję o zakończeniu postępowania w sprawie badania opłaty abonamentowej.
- 161 Ponadto twierdząc w skardze, że zaskarżona decyzja nie daje jej żadnej wskazówki umożliwiającej zrozumienie, dlaczego Komisja postanowiła ostatecznie uzależnić zgodność zgłoszonego środka od zobowiązań zaproponowanych przez Republikę Francuską, skarżąca nie dostarcza żadnego konkretnego argumentu na poparcie tego twierdzenia. Choć wspomina ona wielokrotnie w swych pismach procesowych swą skargę do Komisji oraz jej korespondencję z tą ostatnią, skarżąca nie wskazuje w żadnej mierze, w jaki sposób — w świetle określonych konkretnych elementów tej skargi, tej

korrespondencji bądź jeszcze innych informacji, w których posiadaniu znajdowałyby się Komisja — instytucja ta była zobowiązana uzasadnić zaskarżoną decyzję w stopniu większym, niż to uczyniła.

162 Skarżąca ogranicza się do ogólnego powołania się na okoliczność, że postępowanie prowadzone przez Komisję trwało ponad dziesięć lat, że Komisja dysponowała pismem uzupełniającym skargę do niej oraz że kontaktowała się z nią wielokrotnie, że instytucja ta skorzystała z zewnętrznego opracowania, że opublikowała komunikat w sprawie radiofonii i telewizji, do którego zaskarżona decyzja jedynie się odwołuje, oraz wreszcie, że jedynie siedem z 72 ustępów zaskarżonej decyzji poświęconych zostało uzasadnieniu zakończenia postępowania. W kontekście tych ogólnych stwierdzeń skarżąca, jak sama twierdzi, „ogranicza się [...] do stwierdzenia niedostateczności wyjaśnień dostarczonych przez Komisję”, konkretnie w aspekcie zobowiązań.

163 Należy stwierdzić, że skarżąca poprzez te wywody nie dostarcza żadnego dowodu na to, iż uzasadnienie zaskarżonej decyzji jest niewystarczające w tym aspekcie.

164 Jeśli chodzi o kolei o zarzut odnoszący się do uzasadnienia ust. 24 zaskarżonej decyzji, które to uzasadnienie dotyczy przesłanki drugiej ze sprawy Altmark, należy przypomnieć, iż Komisja stwierdziła w tym ustępie, że przesłanka ta nie została spełniona, czego skarżąca nie kwestionuje. Komisja uzasadniła to stwierdzenie faktem, że „ustawa z 1986 r. nie przewiduje obiektywnych i przejrzystych parametrów, na podstawie których obliczana jest rekompensata kosztów usługi publicznej”. Należy stwierdzić, że uzasadnienie to, przedstawione na potrzeby zakwalifikowania opłaty abonamentowej jako pomocy państwa, jest wystarczające.

165 W zakresie w jakim zarzut dotyczący uzasadnienia odnosi się do zgodności systemu opłaty abonamentowej ze wspólnym rynkiem, należy go oddalić jako niemający

znaczenia dla sprawy, ponieważ — jak zostało już stwierdzone — test ze sprawy Altmark oraz uzasadnienie zawarte w ust. 24 zaskarżonej decyzji dotyczą zakwalifikowania środka jako pomocy państwa, a nie zgodności tej pomocy ze wspólnym rynkiem.

166 Wreszcie jeśli chodzi o zarzut dotyczący co do istoty tego, że Komisja winna była w zaskarżonej decyzji ustalić istnienie oraz kwotę ewentualnych nadmiernych rekompensat, który to zarzut w świetle stanowiska skarżącej — zgodnie z którym system opłaty abonamentowej spowodował nadmierną rekompensatę — stanowi raczej zarzut co do istoty wskazujący na naruszenie obowiązku przeprowadzenia badania, niż zarzut dotyczący uzasadnienia, należy stwierdzić, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem badanie istniejącej pomocy może prowadzić jedynie do ustalenia środków na przyszłość (zob. podobnie wyroki Sądu: z dnia 15 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, od T-600/97 do T-607/97, T-1/98, od T-3/98 do T-6/98 oraz T-23/98 Alzetta i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-2319, pkt 147, 148; z dnia 4 kwietnia 2001 r. w sprawie T-288/97 Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia przeciwko Komisji, Rec. s. II-1169, pkt 91; z dnia 6 marca 2002 r. w sprawach połączonych T-127/99, T-129/99 i T-148/99 Diputación Foral de Álava przeciwko Komisji, Rec. s. II-1275, pkt 172). Zatem jedynie wtedy, gdy Komisja uważa, że dany system grozi na przyszłość możliwością nadmiernych rekompensat, może ona zaproponować przyjęcie stosownych środków.

167 W tych okolicznościach o ile możliwe jest, że poszukiwanie w ramach stałego badania istniejącej pomocy ewentualnych nadmiernych rekompensat w przeszłości mogłoby ewentualnie w konkretnych okolicznościach danego przypadku być interesujące z punktu widzenia oceny zgodności tej istniejącej pomocy ze wspólnym rynkiem, o tyle jednak takie poszukiwanie samo w sobie nie jest ściśle niezbędne dla prawidłowej oceny konieczności zaproponowania stosownych środków na przyszłość oraz dla określenia, jakie mają być te środki. Ryzyko nadmiernych rekompensat bądź jego brak w przyszłości zależy ostatecznie zasadniczo od konkretnego sposobu realizacji samego systemu finansowania, a nie od okoliczności, czy system ten w praktyce skutkował nadmierną rekompensatą w przeszłości.

168 Tymczasem z akt sprawy nie wynika, a skarżąca w żaden sposób nie wykazuje, że w okolicznościach niniejszej sprawy Komisja powinna była na potrzeby badania systemu opłaty abonamentowej na podstawie art. 88 ust. 1 WE dokonać — poza badaniem cech charakterystycznych tego systemu — porównania wszystkich źródeł

finansowania usługi publicznej z kosztami tej usługi celem ustalenia istnienia w przeszłości ewentualnego nadmiernego rekompensowania tych kosztów przez Republikę Francuską.

169 W tym zakresie bezsporne jest, że Komisja, w decyzji z dnia 10 grudnia 2003 r. oraz po wniesieniu przez skarżącą skargi do niej, dokonała zresztą takich ustaleń w odniesieniu do okresu 1988–1994 oraz że stwierdziła brak nadmiernych rekompensat kosztów usługi publicznej za ten okres.

170 Ponadto skarżąca nie twierdzi wcale, że złożyła do Komisji skargę informującą o nadmiernych rekompensatach w odniesieniu do okresu po 1994 r.

171 Co więcej, skarżąca złożyła w marcu 1997 r. uzupełnienie do skargi do Komisji z dnia 10 marca 1993 r. Niezależnie od tego, że uzupełnienie skargi mogło mieć znaczenie tylko dla okresu poprzedzającego jego złożenie, należy stwierdzić, że skarżąca, poza krótką oraz pozbawioną szczególnego znaczenia wzmianką o tym dokumencie w skardze do Sądu, nie czyni żadnego odwołania bądź odniesienia do niego — choćby w ogólny sposób w swoich pismach procesowych do Sądu — i nie wywodzi z niego żadnego konkretnego argumentu na poparcie swego zarzutu, według którego Komisja powinna była w zaskarżonej decyzji zbadać kwestię istnienia w przeszłości nadmiernych rekompensat.

172 Wynika stąd, że skarżąca nie wykazała w żadnej mierze, iż w okolicznościach niniejszej sprawy Komisja powinna była na potrzeby badania opłaty abonamentowej jako istniejącej pomocy oraz ewentualnej propozycji przyjęcia stosownych środków zbadać, czy ów mechanizm finansowania spowodował wraz z innymi źródłami finansowania France 2 oraz France 3 nadmierne rekompensaty kosztów usługi publicznej w okresie poprzedzającym wydanie zaskarżonej decyzji. Jak stwierdza to Komisja, skarżąca w swej skardze nie przedstawia żadnego dowodu, że instytucja ta uchybiła ciążącemu na niej obowiązkowi starannego i bezstronnego badania.

173 Ponadto oraz w zakresie w jakim należałoby zarzut skarżącej rozumieć w ten sposób, iż wytyka on Komisji, że w zaskarżonej decyzji nie ustaliła kwoty nadmiernych rekompensat, które mogły nastąpić w przyszłości, gdyby nie miała miejsca propozycja przyjęcia stosownych środków, należy stwierdzić, że takie badanie — poza tym, że miałyby charakter czysto spekulacyjny — nie jest w żadnej mierze niezbędne dla stwierdzenia istnienia ryzyka nadmiernych rekompensat oraz dla sformułowania propozycji przyjęcia stosownych środków.

174 Z powyższych rozważań wynika, iż należy oddalić niniejszy zarzut dotyczący niewystarczającego uzasadnienia oraz zarzut co do istoty zgłoszony w związku z nim, a dotyczący zasadniczo powoływanego naruszenia przez Komisję jej obowiązku dokonania ustaleń w odniesieniu do istnienia oraz kwoty nadmiernych rekompensat w przeszłości lub w przyszłości.

W przedmiocie zarzutu trzeciego dotyczącego niewystarczającego zakresu zobowiązań Republiki Francuskiej

Argumenty stron

175 Zdaniem skarżącej zobowiązania Republiki Francuskiej są nieadekwatne dla zagwarantowania zgodności francuskiego systemu opłaty abonamentowej ze wspólnotowymi regulami w dziedzinie pomocy państwa. W istocie brak nadmiernych rekompensat obowiązków użyteczności publicznej, prowadzenie działalności komercyjnej przez France Télévisions na zasadach rynkowych, sprzedaż czasu reklamowego po cenach rynkowych, ustanowienie niezależnego urzędu celem zapewnienia przestrzegania tych zasad są celami, które mogły zostać już wcześniej osiągnięte innymi sposobami lub na innych podstawach prawnych.

- 176 Zobowiązania te są czysto formalne i ograniczają się w zasadniczy sposób do kosmetyki legislacyjnej, nie wprowadzając znaczącej poprawy sytuacji w porównaniu z istniejącymi instrumentami, które okazały się bezsilne wobec nadmiernych rekompensat oraz wykonywania działalności komercyjnej w warunkach nieodpowiadających zasadom rynkowym. Wyrażna wzmianka we francuskiej ustawie dotycząca prawa wspólnotowego, które i tak było obowiązujące, nie może wywoływać szerszego skutku niż ten, jaki miały same te zasady.
- 177 Skarżąca dziwi się w szczególności, że Komisja stwierdziwszy w ust. 24 zaskarżonej decyzji brak obiektywnych i przejrzystych parametrów, na podstawie których byłaby obliczana rekompensata kosztów usługi publicznej, powstrzymuje się od wyjaśnienia, jakie powinny być te parametry lub co najmniej od uzyskania konkretnych zobowiązań Republiki Francuskiej w tym zakresie.
- 178 Komisja powinna była raczej zaproponować zniesienie opłaty abonamentowej w zakresie, w jakim stanowiła ona nadmierną rekompensatę kosztów obowiązków użyteczności publicznej i stanowiła antykonkurencyjną subwencję.
- 179 Było to tym bardziej konieczne, że zobowiązania Republiki Francuskiej były dalekie od fazy realizacji na rok 2006 i to z naruszeniem obowiązku lojalnej współpracy przez to państwo członkowskie. W roku 2006 France Télévisions Publicité zobowiązała się bowiem do sprowadzenia jednego z elementów swoich kosztów GRP [Gross Rating Point (wskaźnika pokrycia brutto kampanii reklamowych)] do wysokości 25% kosztu GRP skarżącej oraz komercyjnego nadawcy M6, co nie było bynajmniej zgodne z zobowiązaniem Republiki Francuskiej do poszanowania, poprzez wprowadzenie w tym celu przepisu prawnego, przez France Télévisions zasad rynkowych w jej działalności komercyjnej.
- 180 Komisja popierana przez interwenientów wnioskuje z tego stwierdzenia skarżącej — zgodnie z którym poszanowanie reguł w dziedzinie pomocy państwa stanowi cel, który mógł być już wcześniej osiągnięty innymi sposobami lub na innych podstawach prawnych — że wprowadzenie nowych gwarancji poprzez przyjęcie stosownych

środków było niezbędne, i ocenia, iż to stwierdzenie skarżącej nie wykazuje wcale, by zobowiązania Republiki Francuskiej miały niewystarczający zakres.

181 Zdaniem Komisji nieprawidłowe jest twierdzenie, że zobowiązania Republiki Francuskiej nie są skuteczne z tego względu, że nie są one jakoby konieczne.

182 Skarżąca twierdzi jedynie, nie dostarczając żadnej namiastki dowodu, że zobowiązania te nie są w stanie spełnić wymogów prawa wspólnotowego.

183 Zobowiązania te nie stanowią prostej kosmetyki legislacyjnej, lecz wprowadzenie do francuskiego porządku prawnego — w taki sposób, by uczynić je zgodnie z francuską normą prawną wiążącymi — przepisów gwarantujących, że finansowanie francuskich publicznych kanałów telewizyjnych będzie zgodne z zasadami wynikającymi z komunikatu w sprawie radiofonii i telewizji.

184 W odniesieniu do argumentacji, zgodnie z którą liczne akty wspólnotowe podlegają już stosowaniu w krajowym porządku prawnym, Komisja zaznacza, iż gdyby należało podążać za tym rozumowaniem konsekwentnie do końca, postępowania w sprawie kontroli istniejącej pomocy oraz nowej pomocy w drodze indywidualnych decyzji stałyby się bezużyteczne, jako że reguły horyzontalne byłyby wystarczające.

185 W przeciwieństwie do tego, co twierdzi skarżąca w odniesieniu do niestwierdzenia w zaskarżonej decyzji obiektywnych i przejrzystych parametrów umożliwiających zbadanie braku nadmiernych rekompensat, jej zdaniem władze francuskie podjęły niezbędne zobowiązania. Komisja powołuje się w tym zakresie na ust. 67 zaskarżonej decyzji.

- 186 Argument dotyczący praktyk taryfowych publicznych kanałów telewizyjnych w 2006 r., podniesiony w replice jest argumentem nowym, a zatem niedopuszczalnym. W każdym razie zarzucane praktyki wydają się nadal podlegać postępowaniu w sprawie badania istniejącej pomocy, póki nie upłynie termin dwóch lat. Zatem nie można opierać się na nich celem wykazania powoływanej nieskuteczności zobowiązań. W szczególności, jeśli chodzi o zasadność zarzutu, skarżąca nie dostarczyła dowodu, by zarzucane praktyki stanowiły dumping cenowy.

Ocena Sądu

- 187 Zgodnie z art. 18 rozporządzenia nr 659/1999, w przypadku gdy Komisja stwierdza, że istniejący program pomocowy nie jest lub przestaje być zgodny ze wspólnym rynkiem, „wydaje [ona] skierowane do zainteresowanego państwa członkowskiego zalecenie zawierające propozycję właściwych [stosownych] środków”. Zgodnie z tym samym przepisem „[z]alecenie [to] może w szczególności zawierać propozycję [...] rzeczowej zmiany programu pomocowego lub [...] wprowadzenia wymogów proceduralnych lub [...] wycofania programu pomocowego”. Zgodnie z art. 19 ust. 1 tego rozporządzenia, „[w] przypadku gdy zainteresowane państwo członkowskie podejmuje proponowane środki i informuje o tym Komisję, Komisja stwierdza to ustalenie [przyjmuje to zawiadomienie do wiadomości]”.
- 188 Z treści art. 18 rozporządzenia nr 659/1999 wynika, że Komisji przysługuje szeroki zakres swobodnego uznania w wykonaniu przysługującej jej kompetencji do wydania zgodnie z treścią art. 26 ust. 1 tego rozporządzenia decyzji na podstawie „art. 18 wraz [w związku] z art. 19 ust. 1” tego rozporządzenia i do określenia w tym kontekście stosownych środków, które byłyby odpowiednie z punktu widzenia jej ustalenia, zgodnie z którym przedmiotowy istniejący system pomocy nie jest lub przestaje być zgodny ze wspólnym rynkiem.
- 189 W tych okolicznościach do Sądu nie należy zastępowanie oceny Komisji własną oceną, a jego kontrola jest ograniczona do zbadania, czy Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, uznając, iż podjęte zobowiązania były odpowiednie dla rozwiązania problemów związanych z konkurencją, które wynikały z rozpatrywanego systemu

pomocy (zob. podobnie wyroki Sądu: z dnia 5 listopada 1997 r. w sprawie T-149/95 Ducros przeciwko Komisji, Rec. s. II-2031, pkt 63; z dnia 30 stycznia 2002 r. w sprawie T-35/99 Keller i Keller Meccanica przeciwko Komisji, Rec. s. II-261, pkt 77; zob. również analogicznie wyroki Sądu: z dnia 3 kwietnia 2003 r. w sprawie T-119/02 Royal Philips Electronics przeciwko Komisji, Rec. s. II-1433, pkt 78; z dnia 30 września 2003 r. w sprawie T-158/00 ARD przeciwko Komisji, Rec. s. II-3825, pkt 329; z dnia 4 lipca 2006 r. w sprawie T-177/04 easyJet przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1931, pkt 128).

¹⁹⁰ Poprzez niniejszy zarzut skarżąca podnosi co do istoty, że zobowiązania Republiki Francuskiej podjęte w odpowiedzi na propozycję przyjęcia przez Komisję stosownych środków i zaakceptowane przez tę instytucję nie wprowadzają żadnej znaczącej poprawy w stosunku do istniejących instrumentów, które okazały się bezsilne wobec nadmiernych rekompensat.

¹⁹¹ Należy stwierdzić, że poza tym, iż twierdzenie skarżącej — zgodnie z którym system opłaty abonamentowej skutkował nadmiernymi rekompensatami — nie jest w ogóle uzasadnione, nie ma ono w każdym razie znaczenia dla sprawy.

¹⁹² Na potrzeby kontroli przez Sąd zgodności zaskarżonej decyzji z prawem znaczenie ma bowiem nie to, czy system opłaty abonamentowej skutkował nadmiernymi rekompensatami w okresie poprzedzającym wydanie tej decyzji, lecz jedynie to, czy w konkretnych okolicznościach niniejszej sprawy Komisja powinna była — na potrzeby zbadania tego systemu finansowania oraz propozycji stosownych środków — ustalić istnienie takich nadmiernych rekompensat.

¹⁹³ Jak zaś już zostało stwierdzone (zob. pkt 172 i 173 powyżej), nie dokonując w okolicznościach niniejszej sprawy tych ustaleń w zaskarżonej decyzji, Komisja nie uchybiła swemu obowiązkowi dokonania ustaleń.

194 W zakresie w jakim skarżąca powołuje się w swych pismach procesowych (zob. pkt 179 powyżej), lecz również w swym piśmie z dnia 9 października 2008 r., na okoliczności późniejsze od zaskarżonej decyzji, należy je odrzucić. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem zgodność z prawem aktu wspólnotowego należy oceniać przy uwzględnieniu okoliczności faktycznych i prawnych z chwili wydania tego aktu (wyrok Trybunału z dnia 7 lutego 1979 r. w sprawach połączonych 15/76 i 16/76 Francja przeciwko Komisji, Rec. s. 321, pkt 7; wyroki Sądu: z dnia 12 grudnia 1996 r. w sprawach połączonych T-177/94 i T-377/94 Altmann i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-2041, pkt 119; z dnia 27 września 2006 r. w sprawie T-322/01 Roquette Frères przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3137, pkt 325). W konsekwencji przy ocenie zgodności tego aktu z prawem wyłączona jest możliwość uwzględnienia okoliczności późniejszych w stosunku do daty jego wydania (ww. wyrok w sprawie Roquette Frères przeciwko Komisji, pkt 25; zob. również podobnie wyroki Sądu: z dnia 21 października 1997 r. w sprawie T-229/94 Deutsche Bahn przeciwko Komisji, Rec. s. II-1689, pkt 102; z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie T-165/04 Vounakis przeciwko Komisji, Zb.Orz. SP s. I-A-2-155 i II-A-2-735, pkt 114).

195 Ponadto w odniesieniu konkretnie do dokumentów przesłanych przez skarżącą wraz z pismem z dnia 9 października 2008 r. oraz przedstawionych przez nią jako nowe okoliczności prawne, należy stwierdzić, iż podczas rozprawy skarżąca nie wykazała na podstawie tych dokumentów istnienia okoliczności faktycznych poprzedzających zaskarżoną decyzję, które byłyby znane Komisji, lecz o których skarżąca by nie wiedziała i których odkrycie te właśnie dokumenty umożliwiły. Ponadto, konkretnie rzecz ujmując, w odniesieniu do ww. w pkt 22 wyroku w sprawie SIC przeciwko Komisji, skarżąca nie wykazała i nie wydaje się, by wyrok ten to wyjaśniał lub uściślał, znaczenia przepisu prawa wspólnotowego, jakie powinno być przyjęte od czasu jego wejścia w życie, co skutkowałoby tym, iż zaskarżona decyzja byłaby niezgodna z prawem w świetle tego przepisu oraz jego w ten sposób sprecyzowanego znaczenia.

196 Z powyższych rozważań wynika, że odmiennie od tego, co twierdzi skarżąca, znaczenie ma nie kwestia, czy zaproponowane środki wprowadzają znaczącą poprawę w stosunku do istniejących instrumentów, które okazały się bezsilne wobec nadmiernych rekompensat, lecz kwestia, czy owe środki i zobowiązania podjęte przez Republikę Francuską odpowiadają w adekwatny sposób problemom stwierdzonym przez Komisję w ramach jej badania zgodności opłaty abonamentowej ze wspólnym rynkiem. Należy przy tym pamiętać, że wobec braku jakichkolwiek wskazówek, by Komisja uchybiła ciążącemu na niej obowiązkowi starannego i bezstronnego badania (zob. pkt 172 powyżej), jakość tego stwierdzenia problemów przez Komisję nie jest sporna.

197 Należy na potrzeby tego badania powrócić do treści zaskarżonej decyzji.

198 W ust. 56 zaskarżonej decyzji Komisja rozpoczyna badanie proporcjonalności, wskazując, że „musi się ona upewnić, że mechanizm [finansowania] zawiera gwarancje przeciwko ewentualnym nadmiernym rekompensatom kosztów wynikających z usługi publicznej”.

199 W ust. 60 zaskarżonej decyzji Komisja podaje, iż „uważa, że ustawodawstwo francuskie nie zawiera wystarczających gwarancji zapobiegających ewentualnym nadmiernym rekompensatom”, następnie wyraża w ust. 61–63 tej decyzji swoje obawy.

200 Zasadniczo Komisja zarzuca ustawodawstwu francuskiemu, po pierwsze, że „nie zawiera ono żadnego przepisu przewidującego wyraźnie, że rekompensata ze strony państwa kosztów świadczenia usługi publicznej przez kanał telewizyjny, któremu powierzono zadania użyteczności publicznej, nie może przekraczać tego, co jest niezbędne dla pokrycia tego kosztu, przy uwzględnieniu zysku netto z działalności komercyjnej tego kanału telewizyjnego” (ust. 61 zaskarżonej decyzji), po drugie, że „nigdzie nie przewiduje, iż [ta] działalność komercyjna [...] musi być wykonywana na zasadach rynkowych” (ust. 62 zaskarżonej decyzji), po trzecie, że „[nie] stanowi w wyraźny sposób, iż wszelkie komercyjne wykorzystanie programu telewizyjnego należącego do zakresu zadań użyteczności publicznej, jak również sprzedaż czasu reklamowego przez kanał telewizyjny, któremu powierzono zadania użyteczności publicznej, powinno następować po cenach rynkowych” (ust. 63 zaskarżonej decyzji).

201 Z powyższego wynika, że trudności wskazane przez Komisję, uzasadniające jej stwierdzenie, zgodnie z którym ustawodawstwo francuskie nie zawiera wystarczających gwarancji, i uzasadniające w związku z tym jej propozycję stosownych środków, polegają na tym, że ustawodawstwo to nie odpowiada w wyraźny sposób w samej jego treści określonym wymogom przewidzianym w prawie wspólnotowym.

202 Należy stwierdzić, że propozycje stosownych środków przedstawione przez Komisję w dalszej części zaskarżonej decyzji odpowiadają w pełni tym obawom.

203 I tak stwierdzając w ust. 64 zaskarżonej decyzji, że władze francuskie powinny podjąć niezbędne środki celem zapewnienia przestrzegania określonych zasad, Komisja wymienia te zasady, w liczbie trzech, formułując je w sposób odpowiadający dokładnie trzem obawom wyrażonym przez nią w ust. 61–63 zaskarżonej decyzji.

204 Ponadto poza tym wezwaniem do przestrzegania określonych zasad oraz odpowiednio do podjęcia niezbędnych środków, Komisja wskazuje w swej propozycji stosownych środków, że niezależny urząd powinien okresowo badać poszanowanie przez publiczne kanały telewizyjne ich obowiązku wykonywania działalności komercyjnej na zasadach rynkowych, a w szczególności niestosowania dumpingowych cen sprzedaży czasu reklamowego (ust. 64 tiret drugie i trzecie in fine zaskarżonej decyzji).

205 Co do zobowiązań zaproponowanych przez władze francuskie i opisanych przez Komisję w ust. 67, 69 i 71 zaskarżonej decyzji, ich celem jest odpowiedzieć na obawy i propozycje stosownych środków wyrażone przez tę instytucję.

206 Zobowiązanie pierwsze ma odpowiadać obawie (zob. ust. 61 zaskarżonej decyzji) oraz propozycji (zob. ust. 64 tiret pierwsze zaskarżonej decyzji) dotyczącym nadmiernych rekompensat kosztów netto usługi publicznej. I tak władze francuskie „zobowiązały się do zadbania o to, by w ramach opracowania francuskiej ustawy o finansach publicznych kwota proponowanych środków finansowych, które mają zostać przyznane France Télévisions, pokrywała jedynie koszt wykonania obowiązków użyteczności publicznej” (ust. 67 zaskarżonej decyzji). Władze francuskie „wskazały również, że »ewentualne zyski stwierdzone na koniec roku obrachunkowego będą [...] w całości reinwestowane w działalność [publicznych kanałów telewizyjnych], a konkretnie w odnowienie lub modernizację ich sprzętu produkcyjnego«” oraz że ten ewentualny zysk będzie uwzględniony w opracowaniu budżetu na kolejny rok obrachunkowy (ust. 67

zaskarżonej decyzji). W dalszym ciągu w tym samym ustępie władze francuskie zobowiązały się do wprowadzenia do francuskich uregulowań zasady braku nadmiernych rekompensat kosztów usługi publicznej.

207 Drugie zobowiązanie ma na celu odpowiedzieć na obawy (zob. ust. 62 i 63 zaskarżonej decyzji) oraz propozycje (zob. ust. 64 tiret drugie i trzecie zaskarżonej decyzji) dotyczące działalności komercyjnej publicznych kanałów telewizyjnych i obejmuje zmiany w tym celu treści francuskiego ustawodawstwa (ust. 69 zaskarżonej decyzji).

208 Republika Francuska, w odpowiedzi na propozycję przyjęcia przez Komisję stosownych środków dotyczącą okresowej kontroli, zobowiązała się ponadto do corocznej kontroli — przez niezależnego audytora, którego raporty podlegają przesłaniu do parlamentu — przestrzegania przez publiczne kanały telewizyjne obowiązku wykonywania działalności komercyjnej na zasadach rynkowych (zob. ust. 69 zdanie ostatnie zaskarżonej decyzji).

209 Wobec powyższego istnieje całkowita zgodność między obawami Komisji wyrażonymi w ust. 61–63 zaskarżonej decyzji i jej propozycjami stosownych środków, jak również między tymi propozycjami a zobowiązaniami Republiki Francuskiej.

210 Jeśli chodzi o zarzut skarżącej dotyczący ust. 24 zaskarżonej decyzji i przedstawiony po raz pierwszy na etapie repliki, który jednak nie wynika z okoliczności prawnych lub faktycznych ujawnionych w toku postępowania ani nie stanowi rozwinięcia zarzutu zgłoszonego w skardze, należy go odrzucić jako niedopuszczalny na podstawie art. 48 § 2 regulaminu Sądu. W każdym razie zarzut ten jest bezzasadny o tyle, o ile zasada się on na ustępie zaskarżonej decyzji dotyczącym wyłącznie kwalifikacji systemu opłaty abonamentowej jako pomocy państwa.

211 W konsekwencji Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, ani formułując propozycję stosownych środków, ani akceptując zobowiązania Republiki Francuskiej.

212 W tej sytuacji należy oddalić niniejszy zarzut.

213 Jako że wszystkie zarzuty skarżącej zostały oddalone, należy oddalić niniejszą skargę jako bezzasadną.

W przedmiocie kosztów

214 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami postępowania poniesionymi przez Komisję i France Télévisions, zgodnie z ich żądaniem.

215 Zgodnie z art. 87 § 4 akapit pierwszy tego regulaminu państwa członkowskie, które przystąpiły do sprawy w charakterze interwenienta, pokrywają własne koszty. Republika Francuska pokrywa zatem własne koszty.

Z powyższych względów

SĄD (piąta izba)

orzeka, co następuje:

- 1) **Skarga zostaje oddalona.**
- 2) **Télévision française 1 SA (TF1) pokrywa własne koszty oraz koszty poniesione przez Komisję i France Télévisions SA.**
- 3) **Republika Francuska pokrywa własne koszty.**

Vilaras

Prek

Ciucă

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 11 marca 2009 r.

Podpisy

Spis treści

Ramy prawne	II - 479
Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu	II - 483
Przebieg postępowania i żądania stron	II - 485
W przedmiocie dopuszczalności	II - 488
W przedmiocie dochowania terminu do wniesienia skargi	II - 488
Argumenty stron	II - 488
Ocena Sądu	II - 489
W przedmiocie charakteru zaskarżonej decyzji	II - 494
Argumenty stron	II - 494
Ocena Sądu	II - 496
W przedmiocie interesu prawnego skarżącej	II - 502
Argumenty stron	II - 502
Ocena Sądu	II - 502
Co do istoty	II - 505
W przedmiocie zarzutu drugiego dotyczącego naruszenia prawa do obrony	II - 505
Argumenty stron	II - 505
Ocena Sądu	II - 506
W przedmiocie zarzutu czwartego dotyczącego nadużycia procedury	II - 507
Argumenty stron	II - 507
Ocena Sądu	II - 508
W przedmiocie zarzutu piątego dotyczącego błędnej wykładni wyroku w sprawie Altmark	II - 509
Argumenty stron	II - 509

Ocena Sądu	II - 512
W przedmiocie zarzutu pierwszego dotyczącego naruszenia obowiązku uzasadnienia . . .	II - 518
Argumenty stron	II - 518
Ocena Sądu	II - 520
W przedmiocie zarzutu trzeciego dotyczącego niewystarczającego zakresu zobowiązań Republiki Francuskiej	II - 525
Argumenty stron	II - 525
Ocena Sądu	II - 528
W przedmiocie kosztów	II - 534